

วรรณคดีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษา วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมและนำเสนอโดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ตอนที่ 1 ความสำคัญของการศึกษา

- 1.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต
- 1.2 ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง
- 1.3 ความสำคัญของการศึกษาต่อในประเทศไทย

ตอนที่ 2 ความหมายและแนวคิดทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน

- 2.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน
- 2.2 การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับปัญหาการพัฒนาเด็ก
- 2.3 การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการมีงานทำ

ตอนที่ 3 สภาพและปัญหาของเด็กที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- 3.1 ปัญหาเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้เรียนต่อ
- 3.2 วัยรุ่นและพัฒนาการ
 - 3.2.1 ปัญหาของวัยรุ่น
 - 3.2.2 ความต้องการของวัยรุ่น

ตอนที่ 4 สภาพโดยทั่วไปของอำเภอสะเตา

ตอนที่ 5 งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ตอนที่ 1 ความสำคัญของการศึกษา

บทบาทความสำคัญของการศึกษาต่อชีวิตมนุษย์และสังคมสมัยใหม่นั้น ได้เป็นที่ตระหนักและยอมรับกันโดยปราศจากข้อโต้แย้งว่า นอกเหนือจากปัจจัย 4 ประการ ซึ่งเคยเป็นพื้นฐานความต้องการของมนุษย์แต่เดิมมา การศึกษาได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ 5 ซึ่งช่วยให้มนุษย์มีการเรียนรู้ และการพัฒนาตนเองได้เหมาะสมกับความต้องการ และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา (ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา 2517 : 1) โดยการศึกษาเช่นนี้จะไม่ได้แยกเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ แต่รวมกันเป็นกระบวนการตลอดชีวิต ซึ่งจะช่วยให้ทุกคนได้มีโอกาสศึกษาหาความรู้ทั้ง 3 แบบ คือ การศึกษาในระบบโรงเรียน การศึกษานอกระบบโรงเรียน และการศึกษาอย่างไม่เป็นทางการ ในช่วงใดช่วงหนึ่งของชีวิต ฉะนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมและสร้างสังคมให้เป็นสังคมการศึกษา เพื่อให้ทุกคนจะได้มีโอกาสในการพัฒนาตนเองและเสาะแสวงหาความรู้ที่จำเป็น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมตลอดไป (สุนทร โคตรบรรเทา 2525 : 19)

1.1 ความหมายของการศึกษาตลอดชีวิต

ปัจจุบัน การศึกษาตลอดชีวิตได้ทวีความสำคัญยิ่งขึ้น มีประชาชนจำนวนหนึ่งที่สามารถศึกษาระดับมหาวิทยาลัยแล้ว ยังต้องศึกษาเพิ่มเติมต่อไปอีก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะต้องการความรู้ใหม่ ๆ เพื่อปรับตัวให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของสังคม หรือบางคนอาจประสบปัญหาความไม่ก้าวหน้าทางวิชาชีพ จึงต้องกลับมาฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น ทันกับวิทยาการและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น กลุ่มวิศวกร กลุ่มแพทย์ หรือพยาบาล เป็นต้น นอกจากนี้ ยังมีคนจำนวนมากตระหนักว่า การศึกษาเป็นแนวทางหนึ่งที่จะนำไปสู่โอกาสทองของชีวิต หรืออนาคตที่ดีกว่าจึงกลับมาศึกษาอีกเพื่อความก้าวหน้าในอาชีพของตนเองต่อไป (รัตนา พุ่มไพศาล 2528 : 5)

การศึกษาตลอดชีวิต ถือว่าการศึกษาเป็นกระบวนการต่อเนื่องตั้งแต่เกิดจนตาย (from womb to tomb) หรือตั้งแต่อยู่ในเปลจนถึงหลุมฝังศพ (from cradle to grave) (สุนทร โคตรบรรเทา 2525 : 19) ฉะนั้นการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีลักษณะเป็นกระบวนการสืบเนื่องกันไปเรื่อย ๆ และกิจกรรมการศึกษาแต่ละประเภท แต่ละระดับนั้นจะต้องมีความสัมพันธ์

ส่งเสริมสนับสนุนซึ่งกันและกัน (คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา 2521 : 19) การศึกษาจึงต้องจัดในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อความเหมาะสมและสามารถจะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เรียนได้มากที่สุด ดัง เอกวิทย์ ฌ ฌกลาง ซึ่งอ้างถึงคำกล่าวของ โจคอบ (Jocob) ที่ว่า ในชีวิตของคนเราทุกคนนั้นเกี่ยวกับเรื่องความรู้แล้ว พอจะแบ่งได้เป็น 2 ระยะ ดังนี้คือ การศึกษาที่เราได้รับจากโรงเรียนประมาณ 25 % ส่วนอีก 75 % คือ เรื่องประสบการณ์ที่แสวงหามาออกชั้นเรียนแทบทั้งสิ้น โดยใช้ความรู้ที่ได้รับจากโรงเรียนเป็นต้นทุน (เอกวิทย์ ฌ ฌกลาง 2517 : 61)

นอกจากนี้ รายงานของยูเนสโก ได้เสนอไว้ว่า มนุษย์แต่ละคนจะต้องอยู่ในภาวะแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตของเขา ฉะนั้นแนวความคิดของการศึกษาตลอดชีวิต จึงเปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญของสังคมแห่งการเรียนรู้ (อนรรักษ์ บุญญาวัฒน์ 2526 : 16) เพราะการศึกษาตลอดชีวิต คือ การศึกษาที่จัดให้โดยไม่จำกัดระยะเวลา และสถานที่ เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่ต้องเป็นหลักในการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนให้มากขึ้นโดยไม่คำนึงว่า จะจัดที่ไหน เมื่อไร และอย่างไร เป็นการศึกษาที่ไม่เน้นเฉพาะเนื้อหาทางวิชาการเท่านั้น แต่รวมถึงการศึกษา ด้านอาชีพ การอยู่ดีกินดี การพัฒนาด้านการรักษาสวยร่างกาย และการใช้วิจารณ์ในการตัดสินใจด้วย (วิชา อุตศาสตร์ และ อุดม เขยแก้ว 2523 : 31) ซึ่งแนวคิดทางการศึกษาตลอดชีวิตนี้ ได้มีการนำไปใช้และปรับเปลี่ยนเพื่อความเหมาะสมตลอดมา ดังคำกล่าวที่ว่า

. . . ความคิดในเรื่องการศึกษาตลอดชีวิตนี้ ตอนแรก ๆ นั้นก็เกี่ยวกับการศึกษาของเยาวชน คือ ช่วยให้เยาวชนดำเนินชีวิตของตนเองตามความต้องการ นั่นคือ การเตรียมผู้ใหญ่ในอนาคตเพื่อให้พึ่งตนเองได้ โดยการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ส่วนการเรียนการสอนในระยะหลัง ๆ นี้ มีการจัดวิชาสอนจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมมากมายหลายอย่างให้เรียนรู้ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าวก็เพื่อเป็นประโยชน์ในการดำรงชีวิตนั่นเอง นอกจากนั้นยังเป็นการเตรียมให้รู้จักปรับปรุงแนวทางการเรียนรู้ของตนเองด้วย โดยนัยนี้ การศึกษาตลอดชีวิตจึงเป็นสื่อและเป็นปัจจัยในกิจกรรมทางการศึกษาที่สัมพันธ์กันเป็นลูกโซ่ ความสัมพันธ์ดังกล่าวสืบเนื่องกันไปในลักษณะต่าง ๆ กัน แล้วแต่จังหวะเวลาและแนวคิด . . . (บรรจง ชูสกุลชาติ ผู้เรียบเรียง 2519 : 211)

ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การศึกษาตลอดชีวิต ก็คือ แนวคิดทางการศึกษาซึ่งถือว่ามนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต เพราะการเรียนรู้ เป็นกระบวนการของมนุษย์ ที่จะได้แสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความเข้าใจสิ่งทั้งหลายตามประสบการณ์หรือตามความต้องการของตน และด้วยเหตุที่มนุษย์เป็นสัตว์โลกที่สามารถสนองความต้องการแห่งตน

ด้วยการเรียนรู้ตลอดไปไม่สิ้นสุดนี้เอง การศึกษาก็จะเกิดขึ้นได้กับคนทุกเพศทุกวัย ในทุกสถานการณ์ และทุกโอกาสแห่งการดำเนินชีวิต

ลักษณะความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

การศึกษาตลอดชีวิตที่แท้จริงนั้น จะต้องประกอบไปด้วยลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้

1. การศึกษาไม่จำกัดด้วยอายุ บุคคลจะศึกษาเมื่อใดก็ควรจะได้ การศึกษาในโรงเรียนเป็นแต่เพียงช่วงระยะเวลาหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต
2. โลกของโรงเรียนและโลกของชีวิตจริงต้องสอดคล้องกัน กล่าวคือ สิ่งที่เรียนในโรงเรียน จะต้องสัมพันธ์กับการดำรงชีวิตในสภาพที่เป็นจริง
3. การศึกษาในโรงเรียน นอกจากจะได้ความรู้พื้นฐานทั่วไป เพื่อความเจริญแห่งตนแล้ว จะต้องคำนึงถึงอาชีพที่เขาจะต้องออกไปประกอบในอนาคตด้วย
4. ระบบการศึกษาที่ให้กับคนส่วนน้อยนั้นหมดสมัยแล้ว การศึกษาปัจจุบันและอนาคตต้องเป็นการศึกษามวลชนโดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ศึกษาตามความถนัด ความสามารถ และความสนใจอย่างทัดเทียมกัน
5. การศึกษาตลอดชีวิตไม่ยึดถือเอาการสอบคัดเลือก การให้วุฒิ หรือ ประกาศนียบัตรเป็นเรื่องสำคัญ แต่จะเน้นหนักในเรื่องความถนัดโดยธรรมชาติ ความสามารถ แรงจูงใจ และความสนใจของแต่ละบุคคลต่ออาชีพเป็นหลัก (สุภรณ์ ศรีพหล 2523 : 22)

หลักและวิธีการในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า การศึกษาตลอดชีวิตนี้เป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้เรียนในการแสวงหาความรู้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน อันจะก่อให้เกิดความเหมาะสมและสามารถเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนได้มากที่สุด ฉะนั้น การที่จะบรรลุจุดประสงค์ได้อย่างแท้จริง การจัดการศึกษาตลอดชีวิต จึงควรมีหลักการและวิธีการดังนี้

1. โครงสร้างการศึกษา จะมีทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน และยึดหลักการที่ว่า ให้ทุกคนเรียนในสิ่งที่จะเป็นประโยชน์แก่ตนเองทั้งในด้านความถนัด ความสามารถ

และความสนใจ โดยมุ่งให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นอยู่ของชุมชน

2. ทุกคนมีโอกาสที่จะได้รับการฝึกฝนอบรมอยู่เรื่อย ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายทั้งนี้ เป็นการสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาที่ว่า "การศึกษาคือชีวิต" และ "ชีวิตคือการศึกษา"

3. การศึกษาตลอดชีวิต จะไม่เน้นหนักในด้านวิธีสอนแต่จะให้ความสำคัญในเรื่องต่อไปนี้

ก. ให้เสรีภาพแก่ผู้เรียนในการเลือกเรียน

ข. ผู้ที่หยุดเรียนกลางคัน ก็มีโอกาสกลับเข้ามาเรียนใหม่ได้

ค. จัดการศึกษาเป็นระบบเปิด ให้ผู้เรียนได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยสื่อการสอนทุกประเภท เช่น สิ่งพิมพ์ วิทยุ เทป และโทรทัศน์ เป็นต้น

4. กระบวนการศึกษาตลอดชีวิตเป็นการเรียนรู้อย่างกว้างขวาง ไม่จำกัดสาขาวิชา อายุ ความสามารถ และไม่เน้นหนักในเรื่องระดับชั้น การสอบคัดเลือกกวดำตร แต่จะเน้นถึงประโยชน์ของผู้เรียนที่จะได้รับเพื่อไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อสนองความสนใจพิเศษที่ตนมิได้มีโอกาสศึกษามาก่อน

5. การศึกษาตลอดชีวิต มีจุดมุ่งหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลและชุมชนโดยมุ่งใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เป็นประโยชน์ให้มากที่สุด ตรงกับคำกล่าวที่ว่า "การศึกษาเพื่อชีวิตและชุมชน" การศึกษาในลักษณะนี้ จึงเน้นทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ โดยมุ่งที่จะเพิ่มผลผลิตให้แก่ตนและครอบครัว

6. กระบวนการเรียนการสอน จะเน้นหนักไปในทางให้ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยอาศัยเทคโนโลยีใหม่ ๆ และสื่อการสอนทุกประเภท เช่น สิ่งพิมพ์ (ตำราเรียนด้วยตนเอง) วิทยุ เทป และโทรทัศน์ (อ้างแล้ว 2523 : 20 - 21)

จากแนวคิดทางการศึกษาตลอดชีวิต และความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน รวมทั้งความก้าวหน้าทางวิทยาการความรู้ และการดำรงชีวิต จึงทำให้การปรับตัวและการแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเป็นความจำเป็นที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ เพื่อที่จะสามารถพัฒนาตนเอง

และชีวิตความเป็นอยู่ให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น การศึกษาต่อเนื่อง จึงเป็นส่วนสำคัญของแนวคิดเรื่อง การศึกษาตลอดชีวิต

1.2 ความสำคัญของการศึกษาต่อเนื่อง

การศึกษาต่อเนื่อง นับได้ว่าเป็นความจำเป็นของการจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นอย่างมาก เพราะการศึกษาต่อเนื่องก็คือ กิจกรรมทางการศึกษาที่จัดขึ้นสำหรับประชากรที่ได้รับการศึกษาแล้วระดับใดระดับหนึ่ง หรือในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่งและต้องจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้บุคคลนั้นสามารถศึกษาต่อเนื่องได้ ตามแนวความคิดการศึกษาตลอดชีวิต (อนุตนา นพคุณ 2523 : 28) หรือเป็นการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียน ผู้ที่จบการศึกษาระดับใดระดับหนึ่ง หรือมีความรู้ขั้นพื้นฐานมาแล้ว โดยการศึกษาในระดับนี้จะป็นในระดับที่สูงขึ้นไปหรือต่อจากชั้นที่ได้เรียนมาแล้ว (สุนทร โคตรบรรเทา 2525 : 20) การศึกษาต่อเนื่อง จึงเป็นโอกาสสำหรับทุกคนที่จะเพิ่มพูนความรู้ความสามารถให้กับตนเอง ทั้งด้านทฤษฎีและด้านปฏิบัติ อันถือได้ว่าการศึกษาต่อเนื่องเป็นการศึกษาที่เพิ่มโอกาสที่ดีให้กับชีวิต เป็นการช่วยเหลือกลุ่มผู้คอยโอกาสทั้งหลาย โดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน ควรได้รับความช่วยเหลือด้านนี้เป็นพิเศษ ดังมีข้อเสนอว่า เด็กที่มีอายุ 12-18 ปี เป็นวัยที่เราควรจัดการศึกษาให้ 3 ประเภทดังนี้

1. การศึกษาแบบเก็บตก การศึกษาแบบนี้ ควรจัดให้กับผู้หนังสือกระทอนกระแทนเพื่อให้เขาเป็นผู้หนังสือขึ้นมาโดยการยกระดับขั้นให้เหมาะสมกับความรู้เดิมที่เขาได้อยู่

2. การศึกษาแบบต่อเนื่อง เป็นการศึกษาที่ต่อจากฐานเดิม คือ ชั้น ป.4 ที่เขาเรียนจบมาคือให้เรียนสลับต่อไปมากขึ้น เพื่อให้สามารถก้าวทันต่อความเจริญของโลกได้ การศึกษาแบบนี้เราอาจจะไม่จัดเป็นรูปชั้นเรียน แต่อาจเล็งไปจัดในรูปของการฝึกอบรมในระยะสั้น การจัดหาหนังสือพิมพ์ให้อ่านหรือการจัดความรู้เผยแพร่ทางวิทยุ

3. การให้ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ หมายถึง การจัดวิชาชีพต่างๆ ให้กับผู้เรียนโดยต้องพยายามระมัดระวังไม่ให้ขัดแย้งในเรื่องของสิทธิมนุษยชนเช่น ไม่ควรบังคับให้เรียนแต่การเกษตรกรรมเพื่อเพิ่มจำนวนเกษตรกร (เอกวิทย์ ณ ถลาง 2517 : 63) ฉะนั้นจึงเห็นได้ว่า การศึกษาที่ดี จะต้องเป็นการศึกษาตลอดชีวิต และเป็นไปอย่างต่อเนื่องนั่นเอง เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้เรียนต่อ จึงควรมีโอกาสได้รับการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มโอกาส

ของชีวิตและสามารถพัฒนาทักษะ ความรู้ต่าง ๆ ให้เหมาะสมและใช้ได้จริง

1.3 ความสำคัญของการศึกษาต่อในประเทศไทย

เนื่องจากการศึกษามีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ และการพัฒนาสังคมของประเทศไทยโดยส่วนรวม การศึกษาต่อไม่ว่าจะเป็นระดับใดก็ตาม จึงเป็นส่วนหนึ่งของการเพิ่มศักยภาพและคุณภาพของประชากรในประเทศ แต่เมื่อพิจารณาถึงปัญหาหลักของการจัดการศึกษาในประเทศไทย ซึ่งมี 10 ประการด้วยกัน คือ

1. ปัญหาเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษา อันเนื่องมาจากความแตกต่างในด้านโอกาสของการศึกษา หลังจากจบการศึกษาภาคบังคับ และคุณภาพของการศึกษาระหว่างเด็กในเมืองและในชนบท เพราะสถานศึกษาในระดับสูงส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในตัวเมือง หรือในชนบท และยังมีสภาพดีกว่าสถานศึกษาในชนบทอีกด้วย
2. ปัญหาการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระบบการศึกษา วิธีการคัดเลือกบุคคลเข้าเรียนต่อในระดับสูง ส่วนใหญ่เน้นความรู้ด้านวิชาการ และเป็นระบบการคัดเลือกแบบแพ้คัดออก ทำให้เด็กที่มาจากครอบครัวที่ยากจนและเด็กในชนบทมีโอกาสเรียนต่อในระดับสูงได้น้อย
3. ปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพของการศึกษา มีความแตกต่างกันระหว่างสถานศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะระหว่างสถานศึกษาในเมืองและในชนบท
4. ปัญหาการปรับปรุง และพัฒนาหลักสูตร และเทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งไม่มีความสอดคล้องกัน ระหว่างหลักสูตรใหม่และวิธีสอน
5. ปัญหาเกี่ยวกับระบบบริหารและการจัดการศึกษาที่ขาดความต่อเนื่องประสานสัมพันธ์กัน
6. ปัญหาการระดมและกระจายบริการการศึกษา อันเนื่องมาจากการจัดสรรงบประมาณและความเหลื่อมล้ำในการกระจายทรัพยากรเพื่อการศึกษา
7. ปัญหาคุณภาพการจัดการศึกษาระหว่างรัฐและเอกชน ซึ่งยังมีความแตกต่างกันอยู่มาก

8. ปัญหาการวิจัยทางการศึกษา ยังไม่แพร่หลายและไม่ได้นำผลการวิจัยมาใช้ในการพัฒนาการศึกษา

9. ปัญหาด้านความมั่นคง การพัฒนาทางศีลธรรม จริยธรรม และพละนามัย การเรียนการสอนยังไม่สามารถสนองให้ประชาชนมีความสำนึกในประโยชน์ส่วนรวม คุณธรรมและจริยธรรมได้ และยังขาดการส่งเสริมการกีฬาและนันทนาการ

10. ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา สถานศึกษายังมีความสัมพันธ์กับชุมชนน้อยมาก (กองแผนงาน สำนักปลัดกระทรวง 2525) : 8 - 10)

จากปัญหาหลักทั้ง 10 ประการ จะเห็นได้ว่า 3 ปัญหาแรก ซึ่งกล่าวถึงความเสมอภาคทางการศึกษา การคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ และคุณภาพทางการศึกษานั้น แสดงให้เห็นว่าในจำนวนผู้ที่เข้าสู่ระบบการศึกษา ได้เกิดข้อเสียเปรียบในตัวผู้เรียนที่เห็นได้ชัด คือ โอกาสในการศึกษาต่อ อันเนื่องมาจาก ความแตกต่างด้านสภาพภูมิศาสตร์ สถานที่ตั้งของแหล่งการศึกษา วิธีการคัดเลือกเข้าศึกษาต่อ และคุณภาพของผู้ที่จบการศึกษาในสถานที่ต่าง ๆ กัน ซึ่งปัญหาการศึกษาต่อของนักเรียนในระดับต่าง ๆ นับเป็นปัญหาของการจัดการศึกษาไทยที่เกิดขึ้นตลอดมา โดยเฉพาะปัญหาของนักเรียนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รัฐบาลทุกรัฐบาลได้พยายามกระตุ้นให้นักเรียนได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาให้มากขึ้น เพราะตระหนักดีว่าการพัฒนาประเทศ โดยใช้ประชาชนที่มีความรู้ระดับประถมศึกษา ซึ่งได้รับความรู้ด้านวิชาชีพเพียงเฉพาะพื้นฐานต่าง ๆ ขาดความรู้ และทักษะในวิชาชีพ โอกาสที่จะปรับปรุงความเป็นอยู่ และการประกอบอาชีพของตนเองให้ดีขึ้น ก็เป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติทุกฉบับที่ผ่านมา รัฐบาลได้ตั้งความมุ่งหวังที่จะให้เยาวชนที่จบการศึกษาระดับประถมศึกษาภาคบังคับ ได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาให้มากขึ้น แต่รัฐบาลก็ไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายได้ ดังสรุปผลการดำเนินงาน ตามแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520 - 2524) ของกระทรวงศึกษาธิการ ได้สรุปผลการรับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และพบว่าเป้าหมายการรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ของสถานศึกษาสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดระยะเวลาของแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) ปรากฏว่านักเรียนได้น้อยกว่าเป้าหมาย 3,366,947 คน คิดเป็นร้อยละ 36.22 ของเป้าหมายที่ตั้งไว้ และนักเรียนที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2521 - 2524 มีเท่ากับร้อยละ 62.13 59.15 47.35 และ 45.49 ตามลำดับ

(อ้างแล้ว 2525 : 2-9) ส่วนนักเรียนที่เรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2528 คือ ร้อยละ 44.0 42.2 42.8 และ 43.2 ตามลำดับ [กองแผน สำนักปลัดกระทรวงศึกษา เอกสารการรับนักเรียนย้อนหลังตั้งแต่ปีการศึกษา 2525-2529 (อค์สำเนา)]

เมื่อพิจารณาข้อมูลการรับนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เข้าเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตลอดแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ 4 พบว่ารับได้น้อยลงทุกปี เมื่อเทียบเป็นอัตราส่วนร้อยละ และในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 แม้มีแนวโน้มว่าจะรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อได้มากขึ้น แต่ก็ไม่สามารถรับได้เต็มตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยเฉพาะในปีการศึกษา 2528 กระทรวงศึกษาธิการตั้งเป้าหมายการรับนักเรียนไว้ ร้อยละ 53.6 แต่รับได้จริงเพียงร้อยละ 43.2 เท่านั้น แม้ว่ารัฐบาลจะได้ดำเนินการโดยวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการขยายโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มากขึ้น โดยเฉพาะในระดับตำบล ซึ่งตั้งเป้าหมายไว้จำนวน 130 โรงเรียน ตลอดแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 แล้วก็ตาม (กองแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2525 : 76)

ปัญหาการศึกษาต่อของนักเรียน จึงเกี่ยวพันกับความเสมอภาคทางการศึกษาอย่างแยกไม่ออก ดังจะพบว่า โอกาสในการศึกษาต่อนั้น ไม่ว่าจะพิจารณาระหว่างสังคมเมืองกับสังคมชนบท พิจารณาระหว่างส่วนกลางกับส่วนภูมิภาค หรือแม้กระทั่งในระดับภาคหรือระดับจังหวัดเองก็ตาม ยังคงมีความแตกต่างกันอย่างเด่นชัด และคิดเป็นจำนวนร้อยละที่แตกต่างกันอย่างมากมาดั่งนี้

รายการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2520 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติได้แสดงให้เห็นว่า ในชนบทมีเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียน 11,523,810 คน ที่เรียนหนังสือมีเพียง 7,017,180 คน ส่วนในเมืองมีเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียน 1,169,440 คน ส่วนที่กำลังเรียนมี 1,782,190 คน หรือ จากจำนวนเด็กและเยาวชนที่ไม่ได้เรียนต่อในปี 2520 เมื่อจำแนกตามเขตแล้ว ปรากฏว่าเป็นเด็กที่อยู่นอกเขตเทศบาลถึง 5,335,790 คน อยู่ในเขตเทศบาลมีเพียง 734,260 คน (กองนโยบายและแผนงานเยาวชน 2524 : 37,41) และรายงานการรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2527 ของกระทรวงศึกษาธิการ พบว่า ในจำนวนเด็กนักเรียนที่เข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 นั้น นักเรียนในส่วนกลางจะเข้าศึกษาต่อคิดเป็นร้อยละ 87.7 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในส่วนกลาง ขณะที่ในส่วนภูมิภาคจะเข้าศึกษาต่อเพียงร้อยละ 38.8 ของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในส่วนภูมิภาคและในระดับภาค และจังหวัดเอง ก็มีอัตราการเรียนต่อที่ต่างกันมาก คือ ในปีการศึกษา 2528 นักเรียนในเขตการ

ศึกษา 9, 10 และ 11 ซึ่งเป็นเขตการศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีอัตราการเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษา เพียงร้อยละ 27.4, 26.6, และ 26.5 ตามลำดับ ในขณะที่เขตการศึกษา 2 อันประกอบไปด้วย จังหวัดยะลา นราธิวาส ปัตตานี และสตูล ซึ่งตั้งอยู่ในภาคใต้ มีอัตราการเรียนต่อร้อยละ 60.1 [กองแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการรายงานผลการรับนักเรียนนักศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2527-2529 (อัครสำเนา)]

นอกจากนี้รายงานการประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2526) ได้เสนอเกี่ยวกับสภาพเหล่านี้ว่า ความเสมอภาคทางการศึกษา ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมให้กับเยาวชนและประชาชนโดยรวม จำนวนผู้ที่ได้รับการศึกษาในระดับต่าง ๆ โดยเฉพาะในระดับก่อนประถมศึกษา และมัธยมศึกษามีจำนวนน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประชากรกลุ่มอายุนี้ เยาวชนในเมืองมีโอกาสเข้ารับการศึกษามากกว่าเยาวชนในชนบท โดยเฉพาะเยาวชนที่อยู่ในชนบททางไกลการคมนาคม ยังคอยโอกาสในการศึกษาเป็นอย่างมาก ทั้งในระดับก่อนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มาตรฐานคุณภาพของสถานศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ยังแตกต่างกันค่อนข้างมากระหว่างสถานศึกษาในเมืองใหญ่ ๆ กับสถานศึกษาในระดับอำเภอหรือระดับตำบล การกระจายบริการการศึกษาและทรัพยากรการศึกษายังไม่อาจจัดได้ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ความไม่เสมอภาคในเรื่องการรับบริการด้านคุณภาพการศึกษา ยังคงมีปรากฏอยู่อย่างมากระหว่างผู้ที่มีฐานะแตกต่างกันทางเศรษฐกิจ และผู้ที่อยู่ในเมืองและชนบท (กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวง 2528 : 25-26)

จึงเห็นได้ว่า ปัญหาการศึกษาต่อของนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 นั้น มีมากขึ้นทุกปี และระบบการศึกษาได้สะสมจำนวนนักเรียนที่ไม่ได้เรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาเพิ่มขึ้น ปีละไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนนักเรียนที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งหมด ดังนั้น ปัญหาที่จะกระทบกับระบบการศึกษาของไทยต่อไปก็คือ ระบบการศึกษาไม่สามารถเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงสังคมตามความมุ่งหวังที่จะใช้การศึกษา เพื่อการเปลี่ยนแปลงสังคมได้ เพราะพื้นฐานการศึกษาของประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา โอกาสที่จะเป็นผู้ผลิตที่มีประสิทธิภาพก็มีน้อยลง ส่วนใหญ่จะกลายเป็นผู้ใช้แรงงานประเภทไร้ฝีมือ เป็นภาระให้รัฐบาลต้องหางานให้คนงานประเภทนี้ให้เพียงพอ ในขณะที่เดียวกันก็จะส่งผลให้เกิดภาวะการขาดแคลนแรงงานระดับฝีมือขึ้นได้ โดยเฉพาะรัฐบาลได้ทุ่มเทงบประมาณเป็นจำนวนมาก เพื่อพัฒนาการศึกษา โดยในปี พ.ศ. 2528 รัฐบาลได้ใช้งบประมาณทางด้านการศึกษาถึงร้อยละ 21.42 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปีทั้ง

หมด และงบประมาณเหล่านี้ ให้นำไปใช้ดำเนินการพัฒนาการศึกษาภาคบังคับถึงร้อยละ 53.2 แต่ปรากฏว่าเด็กที่สามารถเรียนต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีไม่ถึงร้อยละ 50 ในแต่ละปี

ปัญหาเด็กไม่ได้เรียนต่อนี้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงานได้พยายามศึกษาและหาทางแก้ไขตลอดมา และพบว่าปัญหาเศรษฐกิจและการสนับสนุนจากผู้ปกครอง เป็นส่วนผลักดันที่สำคัญกับโอกาสในการศึกษาต่อ ดังอดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการกล่าวถึงการที่นักเรียนในส่วนภูมิภาคเรียนต่อน้อย เพราะผู้ปกครองไม่เห็นความสำคัญของการเรียนต่อและผู้ที่ไม่เรียนต่อเหล่านี้ มักจะออกมาเป็นเกษตรกร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของประเทศ (ชวน หลีกภัย 2527 : 23) ส่วนรายงานการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ปี พ.ศ. 2520 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ แสดงให้เห็นว่าจำนวนของเด็กและเยาวชนที่ไม่เรียนต่อในปี 2520 จำแนกตามเหตุผลที่สำคัญ 4 ประการคือ

1. ไม่มีทุนเรียน
2. ต้องหาเลี้ยงชีพตัวเองและครอบครัว
3. ไม่สนใจหรือคิดว่าไม่มีประโยชน์ที่จะเรียน
4. การคมนาคมไม่สะดวก (กองแผนงานและเยาวชน 2524 : 41)

ส่วนกองแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงศึกษา สรุปสาเหตุที่นักเรียนไม่เรียนต่อไว้ว่า เกิดจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจของครอบครัว ผู้ปกครองที่มีฐานะยากจนไม่สามารถส่งเสียให้บุตรหลานเข้าเรียนต่อได้ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แม้ว่าบางโรงเรียนจะยกเว้นเงินค่าบำรุงการศึกษา ตลอดจนถึงตำราเรียน และค่าอาหารกลางวันก็ตาม
2. เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์ การคมนาคมที่ไม่สะดวก และระยะทางไกล ทำให้นักเรียนไม่สามารถเดินทางมาโรงเรียนได้
3. ผู้ปกครองส่วนหนึ่งที่ไม่สนับสนุนส่งบุตรหลานให้เข้าเรียน เมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็จะส่งไปทำงานในกรุงเทพมหานคร หรือตามโรงงานอุตสาหกรรมในภาคอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้ปกครองบางคนเห็นว่าไม่สามารถรับราชการได้ จึงไม่สนับสนุนให้เรียนต่อ

(กองแผนงาน สำนักปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 2527 : 2)

แนวทางในการแก้ปัญหาเด็กที่ไม่ได้เรียนต่อนั้น ปรากฏว่า แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ได้ระบุไว้ว่า รัฐพึงเร่งรัดจัดและสนับสนุนการศึกษานอกโรงเรียนในลักษณะต่าง ๆ เพื่อเปิดโอกาสให้บุคคลมีโอกาสได้รับการศึกษาตลอดชีวิต โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อประโยชน์แก่ผู้ที่ไม่มีโอกาสในระบบโรงเรียนเป็นอันดับแรก (นโยบาย การศึกษาของรัฐ ข้อ 14)

ฉะนั้นผู้ที่ไม่มีโอกาสเรียนต่อในระบบโรงเรียน อันประกอบไปด้วยเด็กที่ไม่ได้ไปโรงเรียน ตกหล่นหรือออกจากโรงเรียนก่อนกำหนด หรือในบางกรณีจบการศึกษาภาคบังคับก่อนเวลา จึงต้องได้รับโอกาสครั้งที่ 2 เพื่อจะได้รับความรู้และทักษะในการดำรงชีวิต ซึ่งนับได้ว่าการศึกษานอกระบบเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับเด็กกลุ่มนี้ (อนุตนา นพคุณ 2523 : 24) และสมชัย วุฒิปรีชา เลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้ให้สัมภาษณ์หนังสือพิมพ์มติชน ฉบับวันที่ 12 ตุลาคม ปี พ.ศ. 2527 ว่า

. . . ปัญหาเด็กที่จบระดับประถมศึกษาไม่มีโอกาสเรียนต่อ ในระดับมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ขณะนี้มีประมาณร้อยละ 56 หรือ 5 แสนคน ส่วนใหญ่ของเด็กเหล่านี้จะอยู่ในชนบทที่ห่างไกล และยังไม่สามารถประกอบอาชีพได้เพราะ อายุยังน้อย สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) จะให้ความสนใจเด็กกลุ่มนี้เป็นพิเศษ โดยจะให้ความรู้พื้นฐานทางวิชาชีพ และจะขอความร่วมมือจากกรมการศึกษานอกโรงเรียน . . .

ตอนที่ 2 ความหมายและแนวความคิดของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

2.1 ความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียน

จากคำกล่าวที่ว่า

. . . การศึกษาไม่ควรจะเสร็จสิ้นเฉพาะที่โรงเรียน แต่ควรมีระบบการศึกษาตลอดชีวิตหลาย ๆ อย่างเข้ามาสนับสนุน เช่นให้ผู้เรียนมีโอกาสกลับมารับการฝึกอบรมสิ่งใหม่ ๆ ได้อยู่เสมอ การจัดให้มีห้องสมุดประจำหมู่บ้าน การปฐกถา การอภิปราย การจัดชุมนุมการเผยแพร่บทความทางโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อสารมวลชนทุกชนิด เพื่อให้ประชาชนมีโอกาสได้รับทราบความเคลื่อนไหวใหม่ ๆ ในทางราชการและการงานอาชีพอยู่ทุกระยะ . . . (สุนทร สุนันท์ชัย 2523 : 23)

สะท้อนให้เห็นว่าการศึกษาคงจะต้องจัดให้เหมาะสมและสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ผู้เรียนได้อย่างเต็มที่ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของการศึกษานอกระบบโรงเรียนที่ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนเป็นกิจกรรมศึกษาที่ไม่มีรูปแบบแน่นอน จัดขึ้นตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียน โดยยึดแนวคิดที่ว่า การศึกษาคือชีวิต และชีวิตคือการศึกษา โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้รู้จักใช้ความคิด ตัดสินใจเรียนรู้ด้วยตนเอง ช่วยเหลือตนเอง รวมทั้งให้ผู้เรียนมีอิสระจากสิ่งแวดล้อมมากที่สุด (เกียรติวรรณ อมาตยกุล 2526 : 31)

จึงเห็นได้ว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียน ก็คือกระบวนการศึกษาตลอดชีวิต ซึ่งมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นผู้กำหนดทางเลือก ความสนใจและแนวทางชีวิตของตนเอง โดยมีผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และพึ่งตนเองได้ตระหนักถึงความสามารถและศักยภาพของตนเอง พร้อมทั้งนำสิ่งที่ศึกษานั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์กับชีวิตของตนเองและสังคม

ผลสำเร็จของการจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงอยู่ที่ความรู้ความสามารถของผู้เรียนในการปฏิบัติงานด้านอาชีพ ด้านการมีคุณธรรมเพื่อการดำเนินชีวิต ด้านการเพิ่มผลผลิตเพิ่มรายได้ ด้านการปรับตัวให้ทันกับสิ่งแวดล้อม และทันต่อความเจริญของโลก ทั้งนี้เพื่อจะปรับปรุงตนเองให้ทันกับความรู้ ความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตและการงาน เพื่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดจนวาระสุดท้าย (วิชา อดิศาสตร์ และ อุดม เขยกิ่งวงศ์ 2523 : 36) หลักการศึกษาตลอดชีวิต จึงเป็นหลักสำคัญของการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพราะเป็นการใช้หลักการศึกษาที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตจริง

2.2 การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับปัญหาการพัฒนาเด็ก

ความสำคัญของเด็กนั้นเป็นที่ตระหนักกันมานานแล้วว่า เด็กเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณค่าสูงต่อสังคมและประเทศชาติ เพราะจะเป็นผู้สืบทอดเจตนารมณ์ในการสร้างสังคมและประเทศชาติให้มั่นคงสืบไป การพัฒนาเด็กเพื่อให้เป็นคนที่มีคุณภาพ มีความสามารถช่วยตัวเองและสังคมได้ จึงเป็นสิ่งที่พึงปรารถนาของทุกสังคม แต่ในสังคมปัจจุบัน เด็กต้องประสบปัญหามากมายจากสิ่งแวดล้อมที่รอบตัว เด็กเหล่านี้หลายกลุ่มจึงต้องสูญเสียโอกาสบางประการที่ตนเองควรจะได้รับไป

สภาพของเด็กในประเทศไทย

จากแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน 5 ปี พ.ศ. 2525 - 2529 ซึ่งจัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้แสดงให้เห็นว่า เด็กและเยาวชนในประเทศไทย ยังประสบปัญหาอีกมากมายในด้านโภชนาการ สุขภาพกาย สุขภาพจิต ด้านสติปัญญา และความสามารถพื้นฐาน ด้านสังคมและจริยธรรม และด้านการเตรียมให้มีอาชีพ แม้หลายหน่วยงานได้พยายามพัฒนาและแก้ปัญหาเหล่านี้มาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่ลุกลงไป ซึ่งในนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาว ระบุไว้ว่า

. . . การพัฒนาเยาวชนที่ผ่านมา ยังไม่เคยมีแผนพัฒนาเยาวชนระดับชาติเลย แต่มีนโยบายเยาวชนแห่งชาติ 3 ฉบับ (2516 2520 และ 2522) และนโยบายที่ปรากฏในนโยบายรัฐบาล แนวความคิด และจุดเน้นเกี่ยวกับนโยบายเยาวชนเปลี่ยนแปลงไปตามเจตนารมณ์ทางการเมืองของผู้นำประเทศแต่ละชุด จึงก่อให้เกิดความสับสนต่อหน่วยงานกลางที่ทำงานประสานงานเยาวชน หน่วยปฏิบัติงานและต่อตัวเยาวชนเอง ควยสภาพการดังกล่าว การพัฒนาเยาวชนจึงปราศจากทิศทาง ขาดการประสานงาน และการปฏิบัติที่ต่อเนื่องในลักษณะงานที่แท้จริง มีผลให้เกิดความเสื่อมศรัทธา และความสงสัยในเจตนารมณ์ที่แท้จริงของรัฐบาล ยิ่งไปกว่านั้น ข้าราชการที่เกี่ยวข้องในระดับสูงยังขาดความเข้าใจลักษณะงานพัฒนา ขาดปณิธาน ความคิดริเริ่ม และความบากบั่นพยายาม ที่จะพัฒนาเยาวชนให้สมบูรณ์แบบตามวัตถุประสงค์ . . .
(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 1 - 14 - 15)

แสดงให้เห็นว่า ในระยะเวลาที่ผ่านมา นั้น เด็กนอกจากจะประสบปัญหาอันเนื่องมาจากสภาพแวดล้อมและขาดโอกาสในการพัฒนาตัวเองแล้ว ยังขาดความต่อเนื่องของบริการด้านการพัฒนาตัวเองอีกด้วย

การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการพัฒนาเด็ก

การพัฒนาเด็กนั้น โดยพื้นฐานก็คือ การให้การศึกษา แต่ปรากฏว่า การศึกษาในระบบโรงเรียนที่รัฐเป็นผู้จัดนั้น ไม่สามารถสนองต่อความต้องการของเด็กและเยาวชนได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ซึ่งในรายงานเกี่ยวกับนโยบายและแผนพัฒนาเยาวชนระยะยาวได้เสนอไว้ว่า รัฐจะต้องคำนึงถึงผู้คอยโอกาสด้วย โดยเฉพาะปัญหาการศึกษาได้เพิ่มพูนขึ้น เมื่อมีการตีราคาจ้างรายวันงานปีที่ศึกษา และหลักสูตรบางหลักสูตรไม่สามารถเตรียมเยาวชนให้พร้อมที่จะทำงานได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การที่ไม่มีงานรองรับ รัฐจึงต้องทบทวนขีดความสามารถของรัฐในการจัด

การศึกษาในระบบโรงเรียนและพิจารณาทางเลือกอื่น อันได้แก่ การศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาที่ผ่านสื่อมวลชน พร้อมทั้งพิจารณามาตรการอื่น ๆ ให้สอดคล้องกัน

การแก้ปัญหาการพัฒนาเด็ก นับได้ว่าการศึกษานอกระบบโรงเรียน เป็นอีกแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยได้เป็นอย่างมาก เนื่องจากสามารถจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาได้อย่างกว้างขวาง หลากรูปแบบและในหลาย ๆ ด้าน ตามสภาพแวดล้อมของชุมชนต่าง ๆ ดังพบว่ามีการจัดโครงการการศึกษาและพัฒนาเด็กในรูปแบบที่แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม และความต้องการ ตามวัตถุประสงค์ของหน่วยงานนั้น ๆ อันประกอบไปด้วยหน่วยงานของรัฐและเอกชน ซึ่งหน่วยงานของรัฐบาลที่จัดการศึกษานอกระบบโรงเรียนด้านการพัฒนาเด็กมี กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงมหาดไทย เป็นต้น ส่วนหน่วยงานของเอกชนมี มูลนิธิเพื่อการพัฒนา คณะทำงานด้านเด็กและโครงการสื่อชาวบ้าน เป็นต้น

2.3 การศึกษานอกระบบโรงเรียนกับการมีงานทำ

ปัญหาการว่างงานที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย ๆ นั้น มีความสัมพันธ์เป็นอันอย่างยิ่งกับการศึกษา เพราะ

. . . ระดับการศึกษาเป็นผลโดยตรงต่อโอกาสการมีงานทำ โดยเฉพาะจากการสำรวจแรงงาน พ.ศ. 2521 และรายงานการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พ.ศ. 2521 แสดงว่า เยาวชนที่ไม่อยู่ในระบบโรงเรียน ไม่มีงานทำร้อยละ 13.4 ทำงานบ้านร้อยละ 3.95 ของเยาวชนวัย 18 - 24 ปีทั้งประเทศ ซึ่งในจำนวนผู้ที่ไม่มีงานทำทั้งประเทศนี้ เป็นผู้สำเร็จชั้นประถมศึกษาตอนตนร้อยละ 32.52 และมีมัธยมศึกษาตอนตน ร้อยละ 21.85 . . . (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. 10 - 10)

นอกจากนี้ จากสถิติเด็กอายุ 11 - 14 ปี ที่กำลังทำงานอยู่นั้น พบว่า ประมาณร้อยละ 22.6 ของเด็กในเกณฑ์อายุนี้ทั้งหมด หรือประมาณ 5.4 ของกำลังแรงงานทั้งหมดอายุนั้น ส่วนใหญ่คือ ประมาณร้อยละ 81.9 ทำงานอยู่ในภาคเกษตรกรรม และทำงานช่วยธุรกิจครอบครัว โดยไม่ได้รับค่าจ้าง ส่วนที่ทำงานในภาคอุตสาหกรรมนั้นไม่มีสถิติที่ชัดเจน แต่พอจะอนุมานได้ว่ามีอยู่ไม่ถึงร้อยละ 20 ซึ่งตามข้อเท็จจริงแล้วน่าจะมีมากกว่านั้น และปรากฏว่าการใช้แรงงานเด็กในภาคอุตสาหกรรมในบางลักษณะยังเป็นที่มาของปัญหาสังคมและความไม่เป็นธรรมต่างๆ อีกด้วย ส่วนการใช้แรงงานเด็กในภาคเกษตรกรรมนั้น ก็จะส่งผลกระทบต่อกระเทือนถึงเศรษฐกิจส่วนรวม โดยแรงงานเด็กจะถูกใช้ไปในไร่นาอย่างค่อนข้างจะสุญเปล่า ทำให้เกิดภาวะการว่างงานแอบแฝงหรือ

การทำงานต่ำระดับ และเด็กจากชนบทที่เดินทางมาทำงานในเมือง ส่วนหนึ่งก็จะประสบกับปัญหาการใช้แรงงานเด็กแบบภาคอุตสาหกรรมเช่นกัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 11 - 2 - 28)

จากรายงานที่กล่าวมา จึงเห็นได้ว่า เด็กเหล่านั้นนอกจากส่วนหนึ่งจะไม่มั่งงานทำแล้วในส่วนที่มีงานทำ กลับไม่สามารถใช้ประโยชน์จากแรงงานได้อย่างเต็มที่ และยังขาดโอกาสในการงานพัฒนาฝีมือแรงงานอีกด้วย เพราะฉะนั้น วิธีที่จะพัฒนาเด็กเพื่อการมีงานทำที่ดีที่สุด ก็คือการศึกษาให้เด็กได้อยู่ในระบบโรงเรียนให้นานที่สุด เพื่อจะได้เรียนรู้ให้มากที่สุด แต่จากสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้น รัฐไม่สามารถ ให้บริการการศึกษาและบริการทางสังคมแก่ประชาชนอย่างพอเพียง เด็กทุกคนมีโอกาสในการรับบริการด้านการศึกษาไม่เท่าเทียมกัน ดังนั้นการศึกษานอกระบบโรงเรียน จึงเป็นตัวจักรสำคัญที่จะต้องเสริมสร้างโอกาสเหล่านี้ให้กับเด็กต่อไป ซึ่งการเสริมสร้างโอกาสนี้ นอกจากจะจัดบริการในรูปของการศึกษานอกระบบโรงเรียนสายสามัญ และการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จแล้ว ยังจะต้องมีการให้ความรู้ในการฝึกอาชีพ และเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ในการประกอบอาชีพอีกด้วย โดยมีจุดมุ่งหมาย คือ ให้เด็กทำงานได้และมีรายได้จากงานที่ทำ ซึ่งงานที่เด็กทำนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นงานที่มีนายจ้างเสมอไป เด็กที่ได้รับการฝึกอาชีพอาจนำความรู้ไปประกอบอาชีพส่วนตัว หรือเพียงแต่ทำงานให้ครอบครัวก็ได้ แต่ประสิทธิภาพในการทำงานย่อมจะเพิ่มพูนขึ้น เป็นการแก้ปัญหาแรงงานเด็กของชาติขาดคุณภาพ ที่สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษานอกระบบโรงเรียน ซึ่งยึดถือหลักการเรียนเพื่อการทำงานและการทำงานเพื่อการเรียนรู้ เพราะงานกับมนุษย์ก็ดี งานกับชีวิตก็ดีเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ (วิชา อุตสาหกรรม และ อุทม เขยกีวงศ์ 2523 : 34)

การจัดการศึกษาและการฝึกอาชีพนอกระบบโรงเรียนเพื่อการมีงานทำ

จากความสำเร็จของปัญหาการว่างงานในปัจจุบัน การเตรียมคนเพื่อการมีงานทำ และการเสริมโอกาสของการมีงานทำ นับได้ว่า เป็นความจำเป็นอย่างเร่งด่วน ฉะนั้นการจัดการศึกษาและการฝึกอาชีพนอกระบบโรงเรียน เพื่อการมีงานทำ จึงเป็นมาตรการหนึ่งในการแก้ปัญหาที่ซึ่งอาจจัดได้ดังนี้

(1) การฝึกอาชีพสำหรับเด็กในชนบท ในอดีตที่ผ่านมาการฝึกอาชีพในภาคเกษตรกรรมค่อนข้างจะถูกละเลย ซึ่งอาจเป็นเพราะเห็นกันว่างานเกษตรกรรมเรียนจากพ่อแม่ได้ แต่ปัจจุบันเทคนิคการเกษตรได้ก้าวหน้าไปมาก จำเป็นต้องมีการศึกษาหาความรู้และฝึกอาชีพเพื่อให้

การทำงานมีประสิทธิภาพดีขึ้น สำหรับเด็กที่ไม่มีโอกาสเข้าเรียนในโรงเรียนเกษตรกรรม ควรมีการจัดกลุ่มสอนความรู้ทางเกษตร ซึ่งนอกเหนือไปจากที่จะเรียนรู้ได้จากพ่อแม่ เช่นความรู้เรื่องการใช้ทรัพยากรทางเกษตร ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการตลาด การสหกรณ์และอื่น ๆ โดยอาจจัดหลักสูตรฝึกอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว ซึ่งไม่จำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายมาก เพราะสามารถดำเนินการโดยหน่วยราชการที่รับผิดชอบงานด้านการฝึกอาชีพในชนบทอยู่แล้ว เช่น กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาชุมชน สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท โรงเรียนเกษตรกรรมตามต่างจังหวัด เป็นต้น

การส่งเสริมอาชีพเกษตรกรรมสำหรับเด็กในชนบทเป็นทางหนึ่งที่จะช่วยไม่ให้เกิดการอพยพของเด็กเข้ามาทำงานตามหัวเมืองใหญ่ ๆ ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสังคมหลายประการ แต่ก็อาจจะไม่มีผลสำหรับเด็ก ซึ่งพ่อแม่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง นอกจากจะมีการจ้างงานในเกษตรกรรมในท้องถิ่นชนบทอย่างพอเพียง ดังนั้นการฝึกอาชีพสำหรับเด็กที่ควรส่งเสริมอีกประเภทหนึ่งก็คือการฝึกให้เด็กสามารถประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือน (Cottage Industry) ซึ่งเป็นแนวทางที่ดำเนินอยู่ในขณะนี้โดยมูลนิธิส่งเสริมศิลปาชีพพิเศษในพระบรมราชูปถัมภ์ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมและกรมการพัฒนาชุมชน การประกอบอุตสาหกรรมในครัวเรือนควรต้องพยายามใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้มากที่สุด เช่น วัตถุดิบประเภท กก หวาย ไม้ไผ่ ย่านลิเภา ไบลาน ดินเหนียว เป็นต้น โดยอาศัยวิธีการผลิตและออกแบบ ที่ค่อนข้างจะทันสมัยและเป็นที่ยอมรับของผู้ซื้อเข้าช่วยด้วย อุตสาหกรรมในครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นงานฝีมือ เหมาะสำหรับเด็กที่จะฝึกหัดทำเพราะไม่ต้องออกกำลังกายหรือตรากตรำ และทำให้มีรายได้และฝีมือที่สามารถยึดถือเป็นอาชีพได้ต่อไป การช่วยเหลือจากหน่วยงานของรัฐควรมีในการจัดสวัสดิการเพื่อผลิต การออกแบบ การตลาด และการคอยเป็นที่เลี้ยงแนะนำเมื่อมีปัญหาต่าง ๆ ซึ่งจะไม่มีค่าใช้จ่ายมากนัก และอาจทำได้ในลักษณะของหน่วยเคลื่อนที่โดยร่วมมือกับประชาชนในท้องถิ่น บางครอบครัวที่ยากจนอาจต้องการทุนรอนเพื่อซื้อวัตถุดิบในขั้นเริ่มต้น รัฐบาลควรมีความพร้อมในด้านการศึกษาให้กู้ยืมเงินลงทุน เพราะวิธีการนี้เป็นการช่วยในเบื้องต้น เพื่อให้เขาช่วยตัวเองได้ต่อไปเมื่อเด็ก ๆ ในชนบทมีโอกาสที่จะหารายได้ในท้องถิ่นของตนเอง จะไม่มีความจำเป็นต้องอพยพมาหางานทำ เด็กที่ทำงานในเกษตรกรรมอยู่แล้ว ก็อาจหารายได้พิเศษจากงานอุตสาหกรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ผลิตในครัวเรือนได้ด้วยถือว่าเป็นอาชีพอิสระ ไม่มีนายจ้าง หรือแม่จะทำงานในลักษณะลูกจ้างกับเจ้าของกิจการอุตสาหกรรมในครัวเรือนที่เป็นปึกแผ่นในท้องถิ่น เด็กก็จะมีรายได้แน่นอนและไม่เดือดร้อน

(2) การฝึกอาชีพสำหรับเด็กที่ต้องทำงานในภาคอุตสาหกรรม สำหรับเด็กอายุ 12-14 ปี ที่ประสงค์จะทำงานอุตสาหกรรมประเภทพาณิชย์กรรม บริการหรือการขนส่งอาจต้องการ การฝึกอบรมอาชีพเพียงในระยะสั้น ๆ ส่วนการฝึกเพื่อเตรียมตัวเข้าทำงานเป็นช่างในอุตสาหกรรมควรต้องจัดแบบการฝึกช่างฝึกหัด (Apprenticeship Training) ซึ่งเป็นแนวที่ปฏิบัติในหลาย ๆ ประเทศรวมทั้งประเทศเพื่อนบ้านของเรา เช่น ญี่ปุ่น ฟิลิปปินส์ เกาหลี อินเดีย อังกฤษ ฯลฯ เพราะเป็นระบบการฝึกอาชีพที่มีหลักประกันและได้ประโยชน์ด้วยกันทั้งสามฝ่าย คือ นายจ้าง ลูกจ้างและรัฐบาล โดยนายจ้างมีโอกาสคัดเลือกคนงานที่มีฝีมือเป็นช่างประจำและได้รู้จักนิสัยใจคอมาเป็นเวลานานระหว่างที่ฝึกงาน ลูกจ้างที่มีความมั่นใจว่าจะได้ความรู้จริง และทำงานได้จริงเพราะเป็นการฝึกในงาน (on-the-job-training) และมีความหวังว่าจะได้งานที่มั่นคงทำ ส่วนรัฐบาลได้ประโยชน์มากในแง่การเพิ่มคุณภาพและผลผลิตภาพของแรงงาน ทั้งยังเป็น การประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการที่รัฐบาลจะลงทุนทั้งหมดแต่ฝ่ายเดียว เพื่อการพัฒนาฝีมือแรงงานของชาติ และโดยเศรษฐกิจส่วนรวมของประเทศเป็นการแก้ไขปัญหาการว่างงาน อันเกิดจากความไม่รู้และ ฝีมือของคนงานไม่ตรงตามความต้องการของอุตสาหกรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2522 : 11-29-30)

ตอนที่ 3 สภาพและปัญหาของเด็กที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

3.1 ปัญหาเด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้เรียนต่อ

การประถมศึกษาในปัจจุบัน ใช้หลักสูตรในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ซึ่งได้กำหนดระดับอายุของผู้เรียนไว้ระหว่าง 6-11 ปี (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 พ.ศ. 2525-2529 ม.ป.ป. : 241) ส่วนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2503 ได้กำหนดอายุของผู้เรียนในระดับประถมศึกษาไว้ระหว่าง 7-13 ปี จึงเห็นได้ว่ามีความแตกต่างระหว่างอายุของผู้จบการศึกษาอยู่ถึง 2 ปี ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาตามมาคือช่องว่างระหว่างอายุของเด็กที่ไม่ได้เรียนต่อหลังจากจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้ว ทำให้ไม่สามารถเข้าศึกษาหรือรับบริการเพิ่มเติมได้ เพราะข้อจำกัดด้านอายุ ดังพบว่า เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้เรียนต่อที่มีอายุระหว่าง 12-14 ปี เป็นกลุ่มประชากรที่ถูกทอดทิ้งมากที่สุดคนในสังคมปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2524 : 1-22) เพราะนอกจากจะไม่ได้รับการเตรียมอาชีพอย่างเพียงพอในระหว่างที่อยู่โรงเรียนแล้ว ยังไม่ได้รับการฝึกอาชีพหรือบริการด้านการศึกษาจากระบบ

โรงเรียนเพิ่มเติมอีกด้วย โดยบริการของรัฐดำเนินการฝึกอาชีพต่าง ๆ จะให้บริการสำหรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เช่น โรงเรียนสารพัดช่างจะรับเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป เข้าไปฝึกอบรบวิชาชีพ สถาบันพัฒนาฝีมือแรงงานของกรมแรงงาน ก็รับเฉพาะผู้ที่มีอายุ 16 ปีขึ้นไป ส่วนกรมการศึกษานอกโรงเรียนซึ่งรับผิดชอบต่อประชากรนอกระบบโรงเรียนโดยตรง ก็กำหนดอายุผู้มีสิทธิสมัครเข้าเรียนในโครงการต่าง ๆ จะต้องมีอายุอย่าง 15 ปีขึ้นไป

ฉะนั้นเด็กที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี เฉพาะอย่างยิ่งเด็กที่มีอายุ 12-14 ปี จะไม่มีโอกาสรับบริการดังกล่าวแม่จะมีความต้องการทั้ง ๆ ที่มีเด็กอายุ 12-14 ปี จำนวนถึง 1.7 ล้านคนที่อยู่นอกระบบโรงเรียน และส่วนที่จบการศึกษาภาคบังคับแล้วไม่ได้เรียนต่อมีถึงร้อยละ 70.5 (กองนโยบายและแผนงานเยาวชน 2525 : 40)

ปัญหาของเด็กไม่ได้เรียนต่อนั้น ไม่ได้จำกัดเพียงโอกาสในการฝึกอาชีพเท่านั้น ในด้านของสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ยังก่อให้เกิดปัญหาแก่เด็กอีกนานับประการ ดังปรากฏในแผนพัฒนาเด็ก (0-14 ปี) พ.ศ. 2525-2529 ซึ่งกล่าวถึงปัญหาของเด็กในวัย 6-14 ปี รวม 5 ด้านด้วยกันที่จะต้องเร่งแก้ไข คือ

(1) ปัญหาด้านโภชนาการ เนื่องจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองขาดความรู้ในเรื่องโภชนาการ บริโภคนิสัย การผลิต และการกระจายอาหารเสริม ตลอดจนการเผยแพร่ความรู้ทางโภชนาการยังไม่แพร่หลายและทั่วถึงเพียงพอ

(2) ปัญหาด้านสุขภาพกายและจิต ปรากฏว่าเด็กในวัยนี้ ยังตาย และเจ็บป่วยด้วยโรคที่สามารถป้องกันได้เป็นจำนวนมาก ส่วนปัญหาในด้านสุขภาพจิต ที่พบบ่อยคือภาวะปัญญาอ่อน และโรคประสาทหวาดกังวล ซึ่งสาเหตุของโรคคือ ภาวะแวดล้อมความยากจน บิดามารดา ครูหรือผู้ปกครองขาดความรู้ในเรื่องพัฒนาการทางจิตของเด็ก

(3) ปัญหาด้านสติปัญญาและความสามารถขั้นพื้นฐาน พบว่า เด็กในชนบทและแหล่งเสื่อมโทรมในเมืองใหญ่ มีพัฒนาการด้านสติปัญญาและความสามารถขั้นพื้นฐานช้ากว่าเด็กในเมือง 1-3 ปี สาเหตุเนื่องจากมาจากพ่อแม่ของเด็กในชนบท ส่วนหนึ่งขาดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาสติปัญญาและความสามารถขั้นพื้นฐานของเด็ก ขณะเดียวกันยังพบว่า ศูนย์รวมเพื่อบริการเสริมสร้างสติปัญญาสำหรับเด็กเยาวชนนอกระบบโรงเรียนยังมีไม่เพียงพอ ดังปรากฏในรายงาน

ข้อเท็จจริงและตัวเลขเกี่ยวกับเยาวชนของประเทศไทยว่า ศูนย์เยาวชนทั่วประเทศ มีเพียง 47 ศูนย์ และเป็นศูนย์เยาวชนในเขตกรุงเทพมหานครถึง 25 ศูนย์ ส่วนในภูมิภาคมีเพียง 22 ศูนย์ และเป็นศูนย์ที่ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลทั้งสิ้น นอกจากนี้หลักสูตรการศึกษาที่ยังไม่สอดคล้องกับความต้องการและสภาพปัญหาของเยาวชนในแต่ละท้องถิ่นเยาวชนขาดการฝึกอบรมให้มีความคิดริเริ่ม รู้จักคิด และรู้จักแก้ปัญหา (กองนโยบายและแผนงานเยาวชน 2524 : 58)

(4) ปัญหาด้านสังคมและจริยธรรม ปัญญาที่เด่นชัดก็คือ ปัญหาเด็กประพฤติตนไม่สมควรแก่วัย ไต่แก๊ว เด็กเกเร รอนเร หนีโรงเรียน มั่วสุมตามสถานเริงรมย์ เล่นการพนัน ดิถยา เสพติด ฯลฯ อันเนื่องมาจาก สภาพครอบครัวยากจนและแตกแยก สภาพแวดล้อมที่ย่ำแย่ จูงใจเด็ก เช่น แหล่งเริงรมย์ แหล่งอบายมุขต่าง ๆ ตลอดจนขาดบริการด้านการแนะแนวในการประกอบอาชีพและขาดการส่งเสริมให้เด็กทำงานตามวัยที่เหมาะสม

(5) ปัญหาด้านการเตรียมเด็กให้มีอาชีพ มีเด็กจำนวนไม่น้อยที่มีอายุระหว่าง 6-14 ปี ที่ต้องเข้าสู่ตลาดแรงงานก่อนวัยอันสมควร โดยไม่ได้รับการเตรียมด้านอาชีพมาก่อน ทำให้กลายเป็นแรงงานไร้ฝีมือได้รับค่าจ้างแรงงานต่ำ (กองนโยบายและแผนงานเยาวชน 2525 : 61-74) จากการสำรวจของกรมแรงงาน พบว่า ในงานซึ่งเด็กทำได้ดีพอ ๆ กับผู้ใหญ่อัตราค่าจ้างแรงงานเด็กและผู้ใหญ่จะแตกต่างกันระหว่าง วันละ 15-20 บาท ต่อวันหรือประมาณ 200-250 บาทต่อเดือน (กองแรงงานหญิงและเด็ก 2522 : 21) และยังพบว่าแรงงานเด็กและเยาวชนเกินกว่ากึ่งหนึ่ง ได้รับค่าจ้างต่ำกว่า เดือนละ 1,000 บาท (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. : 1-43) นับว่าเป็นปัญหาการใช้แรงงานเด็กที่ไม่ยุติธรรม นอกจากนี้ เด็กบางพวกไม่สามารถหางานสุจริตทำได้ ก็จะถูกชักจูงไปในทางที่ผิด ก่อให้เกิดเป็นปัญหาสังคมต่อไป (บทนำ" ไทยรัฐ 11 มกราคม 2529 : 30)

ปัญหาที่กล่าวมาทั้ง 5 ข้อ ตามข้อสรุปของแผนพัฒนาเด็ก (0-14ปี) นั้นสอดคล้องกับรายงานการประชุมเรื่อง การพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งได้สรุปปัญหาของเยาวชนนอกระบบการศึกษาไว้ดังนี้

1. เยาวชนนอกระบบการศึกษาอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ หรือเกิดการลืมหนังสือเมื่อออกจากโรงเรียนไปแล้ว

อาชีพ

2. เยาวชนนอกระบบการศึกษาขาดทักษะ และ ความสามารถในการประกอบอาชีพ
3. เยาวชนขาดความเป็นผู้นำ
4. เยาวชนขาดความรู้พื้นฐานในอันที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม
5. การที่เยาวชนหลงใหลเข้าสู่เมืองใหญ่ เพื่อการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อหางานทำ เพื่อมาเลี้ยงชีพ ก่อให้เกิดปัญหาว่างงาน
6. ความเขว้าวสติปัญญาและความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเยาวชน ทำให้เยาวชนถูกหลอกลวง ไปมั่วสุมกับแหล่งอบายมุข ประพฤติตนไม่เหมาะสมและมีปัญหาความประพฤติ นอกจากนี้ยังมีเยาวชนที่ถูกชักจูงหรือถูกบีบบังคับ เพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง
7. ความจำเป็นทางเศรษฐกิจ เยาวชนจึงต้องทำงานด้วยค่าจ้างที่เสียเปรียบ มีสวัสดิการ การทำงานไม่เหมาะสม และนอกจากนี้ยังมีเยาวชนถูกเอาเปรียบในการใช้แรงงาน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2519 : 35-80)

โดยเฉพาะเรื่อง การประพฤติดังกล่าวไม่เหมาะสมนั้น รายงานของศาลคดีเด็กและเยาวชนกลางได้แสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า เด็กและเยาวชนที่กระทำผิดและถูกจับส่งมายังสถานพินิจและคุ้มครองเด็กในปี 2519-2521 นั้น มีพื้นฐานการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 1-4 และประถมศึกษาปีที่ 5 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยจำนวนเด็กและเยาวชนที่ถูกจับนั้นส่วนใหญ่จะอยู่นอกสถาบันการศึกษา มีความรู้น้อย จึงถูกชักจูงได้ง่าย ส่วนสาเหตุการกระทำผิดที่สำคัญ คือ

... สภาพทางครอบครัวแตกแยก หรือสภาพทางอารมณ์มากที่สุด คือในปี พ.ศ. 2519 มีร้อยละ 35 ในปี พ.ศ. 2521 มีร้อยละ 38 รองลงมาคือ สิ่งแวดล้อมไม่ดีกับเพื่อนเสเพล หรือถูกชักจูง ไซจางวาน ในปี พ.ศ. 2519 มีร้อยละ 33 ปี 2521 มีร้อยละ 24 และสภาพทางเศรษฐกิจ ในปี พ.ศ. 2519 มีร้อยละ 18 ส่วนปี พ.ศ. 2521 มีร้อยละ 20 . . . (กองนโยบายและแผนงานเยาวชน 2524 : 72, 76)

นอกจากปัญหาที่กล่าวมาทั้งหมดแล้ว เด็กที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และไม่ได้เรียนต่อมัน เมื่อพิจารณาถึงระดับอายุซึ่งจะมีตั้งแต่ 11 ขึ้นไป นับได้ว่าเป็นวัยที่กำลังย่างเข้าสู่ชีวิตวัยรุ่น วัยที่เรียกกันว่า วัยแห่งพายุ เพราะเป็นช่วงของการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญมากทั้งทางร่างกายและจิตใจ เพื่อพัฒนาไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ ซึ่งจะต้องรับผิดชอบบ้านเมืองต่อไป ความสำคัญของสภาพ

พัฒนาการของวัยรุ่นจึงเป็นสิ่งที่ละเอียดหรือมองข้ามไม่ได้ จะต้องได้รับพิจารณาควบคู่ไปกับปัญหาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ และสภาพแวดล้อมด้วยเสมอ

3.2 วัยรุ่นและพัฒนาการ

วัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่สำคัญ ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิตมนุษย์ เพราะเป็นวัยที่จะเปลี่ยนจากความเป็นเด็กไปสู่ความเป็นผู้ใหญ่ หรือเป็นวัยที่อยู่ระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ จึงเป็นวัยที่จะประสบกับปัญหาต่าง ๆ ใต้ง่าย อันเนื่องมาจากพัฒนาการที่เปลี่ยนแปลงไปทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ซึ่งมีนักจิตวิทยาหลายท่าน ได้แบ่งระยะพัฒนาการของวัยรุ่นเป็นระยะต่าง ๆ กัน ดังนั้นเพื่อสะดวกในการศึกษาและแสดงถึงความแตกต่างของพัฒนาการในแต่ละช่วงนั้น ๆ งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงใช้เกณฑ์ของลูเอลลาโคด (Luella Code) นักจิตวิทยาชาวอเมริกัน ซึ่งได้แบ่งระยะพัฒนาการของวัยรุ่นออกเป็น 3 ระยะ คือ

เพศ	ระยะพัฒนาการ			
	วัยเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น	วัยรุ่นตอนต้น	วัยรุ่นตอนกลาง	วัยรุ่นตอนปลาย
หญิง	11-13	13-15	15-18	18-21
ชาย	13-15	15-17	17-19	19-21

วัยรุ่นในแต่ละระยะ จะมีสภาพพัฒนาการที่ต่างกันอย่างออกไปบ้าง ตามวุฒิภาวะและการรับรู้ที่เพิ่มขึ้นในแต่ละระยะนั้น ๆ แต่โดยส่วนรวมแล้ว เด็กที่อายุตั้งแต่ 11 ปีขึ้นไปจนกระทั่งถึง 21 ปี ถือได้ว่าเป็นช่วงแห่งชีวิตวัยรุ่น

ระยะวัยรุ่นเป็นระยะที่ร่างกายเริ่มมีการเจริญเติบโตทางเพศอย่างสมบูรณ์ ทั้งในเด็กหญิงและชาย สำหรับเด็กหญิงนั้นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของร่างกายเต็มที่ก็คือการมีประจำเดือนครั้งแรก ส่วนเด็กชายนั้นไม่มีลักษณะบ่งแน่ชัดเช่นเด็กหญิง แต่เราอาจจะสังเกตได้จากสิ่งเหล่านี้ คือ การหลั่งอสุจิครั้งแรก การมีขนตามอวัยวะเพศ นอกจากนี้ น้ำเสียงที่พูดยังเปลี่ยนไปจากเดิม คือ ห้าวขึ้น และมีลักษณะที่เรียกว่าแตกพาน เด็กหญิงนอกจากมีประจำเดือนครั้งแรกแล้ว ปรากฏาสัตว์ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายยังเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทาง

ด้านอวัยวะเพศ และการเจริญเติบโตของทรวงอก เนื่องจากผลของฮอร์โมนไปบำรุงมากขึ้น

นอกจากการพัฒนาของวัยรุ่นทางร่างกายแล้ว วัยรุ่นยังมีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ และจิตใจ รวมทั้งการพัฒนากายทางสังคม ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปจากวัยเด็กอย่างมากมาย ดังมี รายละเอียดของสรุปได้ดังนี้

การพัฒนาทางอารมณ์และจิตใจ วัยรุ่นมักจะมีอารมณ์รุนแรง แสดงความรู้สึกเปิดเผยตรงไปตรงมา ไม่ยอมแพ้ใคร เป็นทั้งผู้มีความโอบอ้อมอารี และผู้เห็นแก่ตัว ไม่ชอบการบังคับ จึงชอบโต้แย้งผู้ใหญ่ อารมณ์มักจะเครียด ต้องการเป็นอิสระในการคบเพื่อน การเข้าพวกเข้าหมู่ ชอบฝ่าฝืนกฎข้อบังคับที่พ่อแม่วางไว้ ชอบพึ่งตนเอง ชอบอยู่ตามลำพัง และตั้งความมุ่งหมายเกี่ยวกับชีวิตและอนาคตของตนเอง เด็กวัยนี้ไม่โง่ง่าย ถ้าอยู่ในภาวะที่ขัดแย้งหรือคับข้องใจจะมีอารมณ์หงุดหงิด ฉุนเฉียว ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง มีความรู้สึกไวต่อสภาพแวดล้อมที่ทำให้เกิดความเครียด และแสดงออกทันที ซึ่งมักเป็นเหตุที่ทำให้ผู้ใหญ่ที่ไม่เข้าใจเกิดความไม่พอใจ ก่อให้เกิดปัญหาระหว่างเด็กวัยรุ่นกับผู้ใหญ่ได้

การพัฒนาทางสังคม วัยรุ่นบางขณะอาจชอบเก็บตัวตามลำพัง เพื่อต้องการเวลาในการสร้างความเข้าใจตนเอง แต่เมื่อต้องการออกสู่สังคมก็ชอบการสังคมที่กว้างขวางออกไปจากครอบครัว ชอบเข้ากลุ่มทั้งเพศเดียวกันและต่างเพศ ชอบสนุกสนาน และร่วมกิจกรรมบางอย่างต่อเนื่องกันโดยไม่เหน็ดเหนื่อย เช่น การเล่นเกมกีฬาต่าง ๆ ชอบการผจญภัยที่หนักแล้ว การเกิดอุบัติเหตุ เช่น การขับรถยนต์ การขี่มอเตอร์ไซด์โลดโผน มีความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งแปลก ๆ ใหม่ ๆ ที่ตนยังไม่รู้ ชอบทำสิ่งแปลกใหม่ มีความต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อน โดยพยายามทำตนให้เข้ากลุ่ม เข้าแก๊งในวัยเดียวกัน มีความพิถีพิถันในการแต่งตัวให้เหมือน ๆ เพื่อนตามแฟชั่นต่าง ๆ ที่เป็นที่ยอมรับ นอกจากนั้นยังมีการเลียนแบบเพื่อนทั้งกิริยาท่าทาง ความประพฤติ ส่วนวนการพูด สัญลักษณ์ประจำกลุ่ม เด็กวัยรุ่นตอนต้นต้องการให้ตนเป็นที่ยอมรับของกลุ่ม แต่เด็กวัยรุ่นตอนปลายต้องการทั้งการเป็นที่ยอมรับของกลุ่มเพื่อนและเป็นที่ยอมรับของผู้ใหญ่ด้วย และเขาจะเริ่มหารูปแบบของผู้ใหญ่ที่ตนพอใจมากมาเป็นรูปแบบของตนเอง ฉะนั้นบิดามารดาจะมีบทบาทและอิทธิพลต่อวัยรุ่นด้วยการอบรมสั่งสอนทุก ๆ ด้าน เพื่อให้วัยรุ่นได้ประพฤติตนเป็นคนดีที่สังคมยอมรับ ให้มีการศึกษา ให้มีการเลือกอาชีพที่เหมาะสม และให้มีการเตรียมตัวที่จะสามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข ให้เด็กสามารถพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ใหญ่ ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและพัฒนาให้สังคมเจริญ

รุ่งเรืองก้าวหน้าต่อไป เพราะครอบครัวจะเป็นสถาบันแรกที่เด็กจะได้เรียนรู้ระเบียบของสังคม แต่เขายังต้องการความช่วยเหลือจากบิดามารดาและผู้ปกครองอยู่ตลอดเวลา กลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลถึงวัยรุ่นอย่างมาก ซึ่งถ้าได้กลุ่มเพื่อนที่ดีวัยรุ่นก็จะดีด้วย ในทางตรงข้ามหากคบเพื่อนไม่ดี วัยรุ่นก็อาจประพฤติไม่ดีตามไปด้วย ฉะนั้นวัยรุ่นจะต้องได้รับการอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองอย่างใกล้ชิด เพื่อชี้แนะให้มีพฤติกรรมอยู่ในมาตรฐานของสังคมอันเป็นที่ยอมรับ

จะเห็นได้ว่าวัยรุ่น จะมีการพัฒนาทั้งทางร่างกาย อารมณ์และสังคม เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากมาและอย่างรวดเร็ว ดังนั้นผู้ใหญ่จึงควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับลักษณะธรรมชาติเหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจแนวคิด ปัญหาและความต้องการของวัยรุ่น ทั้งนี้เพื่อหาทางตอบสนองและช่วยแนะแนวทางอันถูกต้อง โดยเฉพาะบุคลิกภาพของเด็กวัยนี้เปลี่ยนแปลงได้มากตามอารมณ์ อาจมีความประพฤติผิด ๆ ถูก ๆ ไม่เหมาะสมไปบ้างเป็นธรรมดา หากเด็กวัยนี้ไม่ได้รับการตอบสนองอย่างเข้าใจ ก็อาจเกิดพฤติกรรมถึงขั้นก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพใหญ่โตขึ้นมาได้

3.2.1 ปัญหาของวัยรุ่น

เมื่อศึกษาถึงสภาพและพัฒนาการของวัยรุ่นแล้ว จะพบว่าสาเหตุใหญ่ที่ก่อให้เกิดปัญหาแก่วัยรุ่นคือ

(1) ปัญหาเกิดจากร่างกายและอารมณ์ การพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายนี้จะไปอย่างรวดเร็ว ความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ เป็นผลกระทบต่อจิตใจและอารมณ์เป็นอันมาก เด็ก ๆ ที่ไม่ได้รับความรู้เกี่ยวแก่การเปลี่ยนแปลงนี้จากบิดามารดา ผู้ปกครองหรือครู อาจมีความรู้สึกท้อแท้และกลัว เป็นเหตุให้คิดมาก นอนไม่หลับเป็นเบื้องต้นของความไม่ปกติสุขทางจิตและอารมณ์

(2) ปัญหาเกิดจากความประพฤติ เด็กที่อยู่ในวัยรุ่นเป็นวัยที่แสวงหาเสรีภาพเพื่อเตรียมตัวไว้ครองเรือนในอนาคต เป็นวัยที่ต้องการเพื่อนเป็นอย่างมาก ดังนั้น เด็กที่เคยเห็นบิดามารดาเป็นบุคคลสำคัญในชีวิตของตนมาแต่เยาว์ จึงมักจะหันไปเห็นความสำคัญของเพื่อนในวัยเดียวกัน เพศเดียวกันมากขึ้น จนในบางครั้งอาจเพื่อให้ได้มาซึ่งความรักหรือการยอมรับ เข้าหมู่เข้าพวกของเพื่อนเด็กวัยรุ่น มักจะยอมทำสิ่งใด ๆ ตามความนิยมของหมู่พวก เป็นต้นว่า การแต่งกาย กิริยามรรยาท การใช้ภาษา รวมความว่าพยายามจะทำตนตามรสนิยมของหมู่พวกที่ตนประสงค์จะได้เข้าไปอยู่นั้น

(3) ปัญหาเกี่ยวกับการเตรียมตัวเลือกอาชีพ เด็กวัยรุ่นเริ่มคิดถึง การหารายได้หรืออาชีพ เนื่องจากต้องการความอิสระในด้านการเงิน ไม่ต้องการขอจากผู้ใหญ่อีกต่อไป เด็กวัยรุ่นจึงมักจะแสดงความคิดเห็นทางธรรมชาติ เช่น บางคนสนใจเครื่องยนต์กลไก บางคนสนใจ ศิลปะ ซึ่งความคิดเห็นนี้จะช่วยให้เด็กเลือกอาชีพได้ถูกต้อง แต่บางครั้งก็อาจขัดแย้งกับบิดามารดาได้ กรณีที่บิดามารดาไม่ได้คำนึงถึงสภาพที่แท้จริงของความคิดเห็นและความต้องการของเด็ก

3.2.2 ความต้องการของวัยรุ่น

จากพัฒนาการของวัยรุ่น เราจะพบว่า วัยรุ่นเป็นวัยที่ต้องการความรัก และความเข้าใจสูงทั้งจากพ่อแม่พี่น้อง และเพื่อนฝูง เพราะต้องเผชิญกับสิ่งใหม่ ๆ ทั้งจาก อารมณ์ จิตใจของตนเองและสังคมรอบข้าง จึงต้องการการยอมรับ ต้องการแสดงความเป็นอิสระของตนเองที่จะเลือกทางเดินของชีวิต และเริ่มค้นหาแนวทางของชีวิตของตนเอง ซึ่งความต้องการของ วัยรุ่น ได้มีการศึกษาและรวบรวมไว้ดังนี้

ความต้องการด้านจิตใจของวัยรุ่น ประกอบไปด้วย

1. ความต้องการความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเอง เพราะเชื่อว่า ลักษณะความเป็นอิสระ เป็นตัวของตัวเองเป็นเครื่องหมายของความเป็นผู้ใหญ่
2. ต้องการมีตำแหน่งหน้าที่ ต้องการคำยกย่องทั้งต่อหน้าและลับหลัง
3. ต้องการมีประสบการณ์แปลก ๆ ใหม่ ๆ ชอบทดลอง ฉะนั้นระยะนี้ เด็กจะชอบฝ่าฝืนกฎระเบียบ จึงเป็นเหตุให้เกิดความเสพติด ประพฤติผิดทางเพศ ใต้ง่าย
4. ต้องการการรวมกลุ่มสูง โดยเฉพาะในหมู่เพื่อนฝูง เพราะทำให้ เด็กได้รับสนองตอบความต้องการหลายอย่าง เช่น ความอบอุ่น ความรู้สึกว่ามีผู้ที่เข้าใจตนร่วมทุกข์ ร่วมสุขกับตน
5. ต้องการความรู้สึกมั่นคง ปลอดภัย เพราะเด็กมีอารมณ์หวั่นไหวง่าย เปลี่ยนแปลงง่าย สับสนและลังเล จึงมีความต้องการด้านนี้สูง
6. ต้องการความถูกต้อง ความยุติธรรม ทั้งในเรื่องของส่วนรวมและ

ส่วนตัว

7. ต้องการความงดงามทางร่างกาย เพราะสำนึกว่า ความสวยงามทางกายเป็นแรงจูงใจให้เข้ากลุ่มก้อนได้ง่าย เป็นที่ยอมรับของสังคม และดึงดูดใจเพศตรงข้าม (ศรีเรือน แก้วกังวาล 2517 : 89)

ส่วนสมาคมการศึกษาแห่งชาติ สหรัฐอเมริกาได้ค้นคว้ารวบรวมความต้องการของวัยรุ่นไว้ 10 ประการคือต้องการ

1. ปรับปรุงสมรรถภาพในการทำงานให้ดียิ่งขึ้น เพื่อจะได้มีส่วนในการผลิตเครื่องอุปโภค บริโภค
2. มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์
3. เข้าใจสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
4. เข้าใจความสำคัญของครอบครัว
5. เป็นผู้มีอาชีพหาเลี้ยงตนเองได้
6. เข้าใจระเบียบวิธีการทางวิทยาศาสตร์ และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวัน
7. มีความซาบซึ้งในรสแห่งวรรณคดี ทัศนศิลป์ ศิลปะ และธรรมชาติ
8. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
9. มีความเคารพนับถือคนอื่น ดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับคนอื่นได้
10. คิดและแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลและชัดเจน รวมทั้งศึกษาหาความรู้จากการอ่าน การฟังอย่างเข้าใจด้วย

(National Association of the United States, Educational Policies Commission 944 : 225)

นอกจากนี้ นักจิตวิทยาได้รวบรวมเกี่ยวกับความต้องการของเด็ก และวัยรุ่นโดย

ทั่วไปได้ดังนี้

1. ความต้องการสัมฤทธิ์ผล (Achievement)
2. ความต้องการการยกย่องจากผู้อื่น (Deference)

3. ต้องการความเป็นระเบียบ (Order)
 4. ต้องการการแสดงออก (Exhibition)
 5. ต้องการพึ่งตนเอง (Autonomy)
 6. ต้องการไมตรีสัมพันธ์ (Affiliation)
 7. ต้องการเข้าใจตนเองและผู้อื่น (Intraseption)
 8. ต้องการขอความช่วยเหลือ (Succorance)
 9. ต้องการมีอำนาจเหนือผู้อื่น (Dominance)
 10. ต้องการยอมรับผิด (Abasement) เมื่อทำสิ่งผิดพลาดไป
 11. ต้องการช่วยเหลือผู้อื่น (Nurturance)
 12. ต้องการการเปลี่ยนแปลง (Change)
 13. ต้องการความอดทน (Endurance)
 14. ต้องการคบเพื่อนต่างเพศ (Heterosexuality)
 15. ต้องการที่จะก้าวร้าวหรือรุกรานผู้อื่น (Aggression)
- (ประทับใจ เรื่องมาลัย 2519 : 56)

จากสภาพทั้งหมดที่กล่าวมาของเด็กจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แล้วไม่ได้เรียนต่อ จึงเห็นได้ว่า ครอบครัว กลุ่มเพื่อน และสภาพสังคมภายนอก ตลอดจนสภาพของร่างกายและจิตใจ ของเด็กเองเป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อตัวเด็ก ซึ่งจะต้องมีการช่วยเหลือ ส่งเสริม ให้เด็กได้ มีโอกาสในการพัฒนาตนเองในสภาพที่เหมาะสม สามารถสนองตอบต่อปัญหาและความต้องการโดย พื้นฐานได้

ตอนที่ 4 สภาพโดยทั่วไปของอำเภอสะเคา จังหวัดสงขลา

จังหวัดสงขลา เป็นจังหวัดหนึ่งใน 14 จังหวัดภาคใต้ ที่มีสังคมเมืองและสังคมชนบท แยกต่างกันในจังหวัดอย่างชัดเจน จังหวัดสงขลา นับเป็นศูนย์กลางการคมนาคม ศูนย์กลางการ พาณิชยกรรมและธุรกิจ เป็นแหล่งท่องเที่ยวของประชาชนทั้งในและนอกประเทศ ประชาชนทั้งในและ

นอกประเทศ เข้ามาประกอบอาชีพเป็นส่วนมากมีถึงร้อยละ 28 ที่กระจัดกระจายอยู่ตามโรงงาน อุตสาหกรรม ทำให้เกิดสถานบริการต่าง ๆ มากมาย เช่น โรงแรมชั้นหนึ่งและชั้นสองมากกว่า 60 แห่ง โรงภาพยนตร์ชั้นหนึ่งกว่า 10 โรง สถานเริงรมย์ประเภทต่าง ๆ มากกว่า 50 แห่ง ทำให้เกิดปัญหาสังคม เช่น อาชีพโสเภณี การปล้นฆ่าชิงทรัพย์และปัญหายาเสพติด ส่วนที่เป็นสังคมชนบท นั้น ตั้งอยู่ในท้องถิ่นทุรกันดารห่างไกลจากเส้นทางคมนาคม บางท้องถิ่นเป็นเขตพื้นที่ล่อแหลมอันตราย จากกระบวนกาโจรก่อการร้าย (สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสงขลา 2525 : 2 - 20)

นอกจากนี้ รัฐบาลยังมีนโยบายให้จังหวัดสงขลาเป็นศูนย์กลางของการศึกษาทางภาคใต้ ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เพื่อเป็นการสอดคล้องกับนโยบายหลักของรัฐบาล ที่จะขยายการศึกษาาระดับสูงไปสู่ภูมิภาคของประเทศตามขั้นตอนที่เหมาะสม

อำเภอสะเดา เป็นอำเภอหนึ่งในจำนวน 10 อำเภอ และ 3 กิ่งอำเภอ ของจังหวัด สงขลา ซึ่งมีพื้นที่ที่เป็นสังคมชนบท ประกอบไปด้วยตำบลต่าง ๆ 7 ตำบลคือ ตำบลพังลา ตำบลปริก ตำบลสำนักเต๊ว ตำบลทุ่งหมอ ตำบลท่าโพธิ์ ตำบลปาดังเบซาร์ และตำบลสะเดา มีเทศบาล 1 แห่งคือ เทศบาลตำบลสะเดา และสุขาภิบาล 3 แห่ง ได้แก่ สุขาภิบาลตำบลพังลา (บ้านคลองแงะ) สุขาภิบาลตำบลปริก (บ้านปริก) และสุขาภิบาลตำบลปาดังเบซาร์ (บ้านปาดังเบซาร์) มีหมู่บ้าน 50 หมู่บ้าน มีพื้นที่ 1,098 ตารางกิโลเมตร อยู่ห่างจากตัวจังหวัดไปยังทิศใต้ ประมาณ 70 กิโลเมตร มีอาณาเขตดังนี้

ทิศเหนือ ติดต่อกับ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา

ทิศใต้ ติดต่อกับ รัฐเกดาห์ และรัฐเปอรลิส ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา

ทิศตะวันตก ติดต่อกับจังหวัดสตูล และรัฐเปอรลิส ประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย

ลักษณะภูมิประเทศ เป็นที่ราบสูง มีลักษณะลาดเขาไปทางทิศเหนือ มีภูเขาที่สำคัญคือ ภูเขาสนกาลาคีรี (เขาน้ำค้าง) ซึ่งกั้นพรมแดนระหว่างประเทศไทยกับประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย มีฝนตกค่อนข้างมาก เพราะมีพื้นที่เต็มไปด้วยป่าไม้ และอยู่ภายใต้อิทธิพลของลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือและลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ พื้นที่จึงเหมาะแก่การเพาะปลูก ทำไร่ ทำสวนยางพารา และสวนผลไม้ มีทรัพยากรที่สำคัญคือสภาพป่า พืชไม้ แร่ และป่าไม้ อาชีพที่ทำรายได้ให้กับ

ประชากรมากที่สุดจึงได้แก่อาชีพเกษตร ทำสวนยางพารา รองลงไปคือ อาชีพด้านธุรกิจการค้า และอุตสาหกรรม

จำนวนประชากร สำรวจเมื่อปี 2527 มีจำนวน 72,920 คน เป็นประชากรในวัยเรียน ประมาณร้อยละ 20 มีอัตราการเคลื่อนย้ายเข้ามาสูงกว่าอัตราการเคลื่อนย้ายออกและอัตราการตายรวมกันเป็นแนวโน้มที่ชี้ว่า จำนวนประชากรในวัยเรียนจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยเฉพาะตำบล ปาดังเบซาร์และสำนักแก้ว ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือประมาณร้อยละ 75.45 รองลงมาคือศาสนาอิสลาม ประมาณร้อยละ 24.35 และศาสนาคริสต์ประมาณร้อยละ 0.11

โรงเรียนในอำเภอสะเตาะ ประกอบไปด้วยระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา 44 โรงเรียน เป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ 32 โรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน 5 โรงเรียน สังกัดเทศบาล 2 โรงเรียน สังกัดตำรวจ ทั่วประเทศชายแดน 5 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา มีทั้งหมด 4 โรงเรียน เป็นโรงเรียนรัฐบาล 3 โรงเรียน และเป็นโรงเรียนเอกชน 1 โรงเรียน (สอนศาสนาอิสลาม)

นอกจากนี้ยังมีสถานศึกษาสังกัดกรมการศึกษานอกโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนศึกษาผู้ใหญ่ ระดับ 3-4 1 โรงเรียน และโรงเรียนผู้ใหญ่สายอาชีพประจำ 1 โรงเรียน

การคมนาคมขนส่งทางบก สามารถติดต่อกับต่างอำเภอและต่างจังหวัดได้สะดวก เพราะมีทางหลวงติดกับประเทศสหพันธรัฐมาเลเซีย มีถนนกาญจนวนิช เป็นสายหลักมาจากตัวจังหวัดและตัวอำเภอ แต่สำหรับถนนภายในอำเภอระหว่างตำบลและหมู่บ้านยังไม่สะดวก ถนนส่วนใหญ่ยังคงเป็นถนนลูกรัง การไฟฟ้าและการประปา ก็มีเพียงบางตำบลเท่านั้น (สำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสะเตาะ 2529 : 1 - 4)

ส่วนปัญหาด้านการศึกษานั้น พบว่า ความสนใจของผู้ปกครองในการให้การสนับสนุนด้าน การศึกษาแก่บุตรยังไม่อยู่ในระดับที่พอใจ [เอกสารบรรยายสรุปสภาพท้องที่ อำเภอสะเตาะ จังหวัด สงขลา พ.ศ. 2527-2528 : 14 (อัสสำเนา) และเมื่ออัตราการเรียนต่อหลังจบการศึกษาภาค บัณฑิตจะค่อนข้างสูง คือ ปี พ.ศ. 2526 มีอัตราการเรียนต่อร้อยละ 59.74 ปีการศึกษา 2527 มี อัตราการเรียนต่อร้อยละ 63.97 และปีการศึกษา 2528 มีอัตราการเรียนต่อร้อยละ 63.98 แต่ ด้านคุณภาพทางการศึกษา ซึ่งพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ยังมีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์เฉลี่ย (สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอสะเตา 2529 : 9) และในแผนพัฒนาตำบล 5 ปี พ.ศ. 2525-2529 ของอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา ซึ่งได้เสนอการศึกษา ปัญหาและความต้องการของตำบล ตามมติของที่ประชุมของสภาตำบลทุกตำบล พบว่า ปัญหาาร่วมกันของทุกตำบล ก็คือ ปัญหาเด็กและเยาวชนจบการศึกษาภาคบังคับแล้ว ไม่มีโอกาสศึกษาต่อ เยาวชนขาดความรู้และทักษะด้านวิชาชีพ และปัญหาเด็กและเยาวชนว่างงาน

นอกจากนี้ อำเภอสะเตา ยังเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเฉพาะแตกต่างจากพื้นที่อื่น คือเป็นอำเภอชายแดนที่ยังมีการแทรกซึมของผู้ก่อการร้าย การแข่งขันแย่งชิงอิทธิพล การเผชิญหน้าและการคุกคามของฝ่ายคอมมิวนิสต์ และขบวนการต่าง ๆ ยังคงดำเนินการต่อเนื่องอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสะเตา (สำนักงานศึกษาธิการอำเภอสะเตา 2529 : 1) และสภาพของพื้นที่ซึ่งมีอาชีพทำการเกษตร ทำสวนยางพาราเป็นหลัก ทำให้ต้องใช้กำลังคนมากกว่ากำลังเครื่องจักร ประกอบกับเป็นอำเภอชายแดน ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับอาชีพขนของหนีภาษีตามเขตชายแดน จึงทำให้มีอัตราการเคลื่อนย้ายของประชากรสูง ส่งผลกระทบต่อตัวของเด็กที่จะต้องอพยพโยกย้ายตามบิดามารดา ส่งผลกระทบต่อระบบการดำเนินชีวิต ซึ่งแตกต่างจากการดำเนินชีวิตของอาชีพปกติทั่วไป

จากสภาพที่กล่าวมาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัญหาและความต้องการของเด็กไม่ได้อาศัยที่อยู่นอกเขตเทศบาลอำเภอสะเตา จังหวัดสงขลา เพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาและความต้องการของเด็กกลุ่มนี้ และสามารถจะจัดบริการการศึกษาเพิ่มเติมได้อย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะปัญหาของเด็กและเยาวชนในปัจจุบันก็คือ ระบบการให้บริการยังไม่ถึงกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากขาดข้อมูลระดับพื้นที่ สำหรับหน่วยงานวางแผนระดับมหภาคที่จะทำให้เกิดความเข้าใจลักษณะเฉพาะ อันเป็นปัญหาในแต่ละพื้นที่ เพื่อกำหนดแผนงานและโครงการหรือกิจกรรมที่เหมาะสม (กองนโยบายและแผนงานเยาวชน 2525 : 16)

ตอนที่ 5 งานวิจัยและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

ผลงานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ

สังข์ อุทรานันท์ (2513 : 137-142) ศึกษาเรื่อง สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม และสภาวะเกี่ยวกับตัวเด็กบางประการ ที่ทำให้เด็กไม่เข้าเรียนต่อในชั้นประถมศึกษาตอน

ปลายในเขตการศึกษาภาคบังคับของจังหวัดเชียงใหม่ ประจำปีการศึกษา 2513 มีกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 515 คน แบ่งเป็นเด็กที่จะศึกษาต่อ 291 คน และไม่ศึกษาต่อ 224 คน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม 2 ฉบับ สำหรับครูใหญ่และเด็กกับผู้ปกครอง พบว่า

ผู้ปกครองของเด็กกลุ่มที่ไม่เรียนต่อส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง รายได้ของครอบครัวปีละ 2,000-4,000 บาท การศึกษาของผู้ปกครองของเด็กกลุ่มที่ไม่เรียนต่อส่วนมากต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หรือไม่ได้เรียนหนังสือเลย และสภาพแวดล้อม การเดินทางไปโรงเรียนของกลุ่มเด็กไม่เรียนต่อ ไม่ได้ได้รับความสะดวกสบายเท่าที่ควร

สุภางค์ จันทานิช (2523 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาโอกาสในการเข้าศึกษาต่อในชั้นมัธยมตอนต้น โดยใช้ประชากรคือนักเรียนชายและหญิงชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ในโรงเรียนทุกประเภท ปีการศึกษา 2517 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 7 ในโรงเรียนทุกประเภท ปีการศึกษา 2518 ทั้ง 71 จังหวัด สุ่มตัวอย่างชนิดสุ่มตามชั้นเป็น 4 ตอน ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร 786 คน เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และเรียงความ และแบบสำรวจทั่วไปพบว่า

นักเรียนจะมีโอกาสในการศึกษาต่อมากถ้าจังหวัดมีลักษณะดังนี้ สัดส่วนครูวุฒิ ป.กศ. สูง ต่อครูประถมทั้งหมดมีค่าสูง อัตราร้อยละของการเข้าที่คืนในจังหวัดมีค่าต่ำ และงบประมาณหมวดการศึกษามีจำนวนสูง และจากการศึกษาเฉพาะกรณีของความเสมอภาคของโอกาสทางการศึกษา ในจังหวัดลำปาง ขอนแก่น และสมุทรสงคราม พบว่า ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับโอกาสการศึกษาของทั้ง 3 จังหวัด 16 ตัวแปร คือ องค์ประกอบของครอบครัว ได้แก่ อาชีพที่บิดามารดาคาดหวัง การสนับสนุนของบิดามารดา ที่ชนะเกี่ยวกับผลการเรียนของลูก อาชีพของบิดา จำนวนปีการศึกษาของพี่ ๆ องค์ประกอบของตัวเด็กเอง ได้แก่ อาชีพที่อยากทำในอนาคต ที่ชนะเกี่ยวกับผลการเรียนของตัวนักเรียนเอง การไม่มีบุคคลยึดถือ การเรียนวิชาสังคมได้ดี เพศ จำนวนเพื่อนสนิท การฟังวิทยุ ผลการสอบชั้นประถมปีที่ 7 และองค์ประกอบทางโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด อัตราส่วนครู ต่อนักเรียน และการมีห้องสมุดประชาชนอยู่ใกล้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัญหาและความต้องการของวัยรุ่น

ดวงมาลัย เริกสำราญ (2519 : 97 - 116) ศึกษา ความสนใจของเด็กวัยรุ่นต่อปัญหาสุขภาพจิต โดยศึกษากับเด็กนักเรียนในโรงเรียนมัธยมสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 3 อายุตั้งแต่ 12-17 ปี โดยรวบรวมข้อมูลจากข้อคำถามทั้งหมดของนักเรียน และแยกคำถามซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขภาพจิตออกมา ผลการศึกษาพบว่า

ปัญหาที่นักเรียนสนใจมากที่สุด คือ ปัญหาด้านการปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม แสดงว่าสาเหตุสำคัญอย่างหนึ่งที่มีผลต่อสุขภาพจิตของเด็ก คือ โครงสร้างของครอบครัว พ่อแม่ที่ไม่ปรองดองกัน พ่อแม่ที่ไม่เข้าใจลูก พี่น้องที่คอยเปรียบเทียบกัน แข่งขันกัน ขาดการสื่อสารสัมพันธ์ทางวาจา ทำให้บางครั้งปัญหาที่เด็กมีความอยาก رؤอยากเห็นต้องเก็บกดเพราะไม่กล้า ไม่แน่ใจ นอกจากนี้พบว่าเด็กทุกระดับชั้นมีความอยาก رؤอยากเห็น ถึงปัญหาเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน และมองพฤติกรรมต่าง ๆ ของเพื่อนว่าเป็นปัญหาหรือไม่อย่างไร

วรศักดิ์ เพียรชอบ และ สุจิต เพียรชอบ ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความต้องการที่สำคัญของนักเรียนไทยในชั้นมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชายและหญิงในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1-5 ทั้ง 12 เขตการศึกษา จำนวน 3,600 คน ผลการศึกษา ปรากฏว่า

ความต้องการของนักเรียนไทยในระดับมัธยมศึกษา ทางด้านร่างกาย ต้องการเป็นผู้ที่มีร่างกายแข็งแรง สุขภาพสมบูรณ์ ปราศจากโรคภัยไข้เจ็บ ด้านสติปัญญา ต้องการเป็นผู้ที่มีไหวพริบในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ดี มีความรอบรู้ดี เป็นผู้มีความสามารถในการประกอบอาชีพ ต้องการเรียนต่อให้สูงขึ้น ด้านอารมณ์ ต้องการได้รับความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ ความเข้าใจจากพ่อแม่ ความเห็นอกเห็นใจจากพ่อแม่ ความสำเร็จ ความสุขสบาย ด้านสังคม ต้องการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ต้องการให้ทุกคนรู้จักหน้าที่ของตนเอง ต้องการให้มีความยุติธรรมในสังคม

นักเรียนชายและหญิงที่อยู่ในระดับชั้นต่างกัน ระดับอายุต่างกัน และที่อยู่ในเขตการศึกษาที่ต่างกัน ส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน ความต้องการของนักเรียนชายและหญิงในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่บิดาและมารดา มีอาชีพ การศึกษา และรายได้ในระดับที่ต่างกัน ส่วนใหญ่มีความต้องการในด้านต่าง ๆ คล้ายคลึงกัน

ฉลองรัฐ อินทรีย์ และคณะ (2528 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัญหาและความต้องการของวัยรุ่นไทย กลุ่มตัวอย่างคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 10,435 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 4,533 คน เพศหญิง จำนวน 5,902 คน จากโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ ในกรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดอุบลราชธานี จังหวัดชลบุรี และจังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า

วัยรุ่นเพศชายและเพศหญิง มีความกังวลใจเกี่ยวกับรูปร่าง หน้าตา และผิวพรรณ ในระดับใกล้เคียง ส่วนใหญ่มีสุขภาพดี มีอารมณ์แจ่มใส ไม่ก้าวร้าว ต้องการครอบครัวที่อบอุ่น มีความรัก ความเข้าใจกัน ต้องการมีสิทธิและใช้สิทธิในการปกครองประเทศ นอกจากนี้วัยรุ่นทุกเพศ ทุกวัยต้องการศึกษาให้มากที่สุดทั้งด้านอุดมศึกษาและอาชีวศึกษา และต้องการทำงานในสถาบันของ รัฐบาล

ผลการวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาต่อ และความเสมอภาคทางการศึกษา

สำนักงานรัฐบาลและคาร์เปอร์ ประเทศยูโกสลาเวีย (Government Agency and caper : 1967, 521-528) ได้ศึกษาเรื่อง ความเสมอภาคทางการศึกษา ในปี ค.ศ. 1967 พบว่า นักเรียนที่จบระดับประถมศึกษาต่ำกว่าร้อยละ 38 ไม่มีโอกาสได้ศึกษาต่อ ซึ่งสาเหตุ ส่วนใหญ่มาจากฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัว ส่วนคณะกรรมการโรงเรียนราษฎร์ใน ฟิลิปปินส์ (Philippine, Bureau of Public School, 1952 - 55 : 28) ได้ทำการ สสำรวจนักเรียนในระดับประถมศึกษาที่ขาดโอกาสทางการศึกษาต่อ มีสาเหตุมาจากสถานภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมเป็นสำคัญ รวมทั้งการศึกษาของโชวรี (Chowhury, 1965 : 5) ในมณฑล เบนกอล ปากีสถานตะวันตก ก็พบสาเหตุที่เด็กได้ศึกษาต่อไม่เท่าเทียมกัน เนื่องมาจากฐานะทาง เศรษฐกิจของครอบครัวและระดับการศึกษาของผู้ปกครอง

เอกเกลสตัน (Egglesstan, 1967 : 6) ได้ศึกษาถึงอิทธิพลสำคัญที่ทำให้ นักเรียนมีโอกาสน้อยไม่เท่าเทียมกันในการศึกษา พบว่า มาจากสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมของ นักเรียน และความแตกต่างระหว่างชนชั้นทางสังคม

โอ. อี. ซี. ดี (O.E.C.D. 1971 : 4) ซึ่งศึกษาเรื่อง ความเสมอภาค ทางการศึกษา อันเป็นรายงานผลการวิจัยสถานภาพทางการศึกษาของประเทศสมาชิกซึ่งมีอยู่ 19 ประเทศ กระจายอยู่ในทวีปอเมริกาเหนือ ยุโรป เอเชีย มีทั้งประเทศขนาดใหญ่ และประเทศ ขนาดเล็ก ผลปรากฏว่า ลักษณะของสังคมที่ต่างกัน เช่น สังคมเมือง สังคมชนบท มีผลต่อการเข้า

ศึกษาต่อของนักเรียน เพราะลักษณะของสังคมช่วยให้เกิดทัศนคติ และแรงจูงใจในการศึกษา และจะเป็นตัวช่วยให้นักเรียนเลือกตัดสินใจที่จะเรียนต่อหรือไม่อีกด้วย

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและนอกประเทศ จะเห็นได้ว่า เป็นการศึกษาในด้านของสาเหตุของการไม่เรียนต่อ หรือโอกาสในการศึกษา หรือปัญหาและความต้องการของเด็กซึ่งยังคงอยู่ในระบบโรงเรียน แต่ยังไม่มีความรู้ถึงสภาพปัญหาและความต้องการของเด็กที่ได้จากระบบการศึกษาไปแล้ว ว่าไปอยู่ไหน ทำอะไร และมีสภาพปัจจุบันเป็นอย่างไร ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะติดตามเด็กซึ่งได้จากระบบโรงเรียนไปแล้ว ว่ามีปัญหาและความต้องการอะไรบ้าง เพื่อจะได้นำข้อมูลและปัญหาความต้องการเหล่านั้น ไปพิจารณาแก้ไข ส่งเสริม เพิ่มพูน ปรับปรุงให้เกิดประโยชน์แก่เด็กกลุ่มนี้ได้มากที่สุด

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย